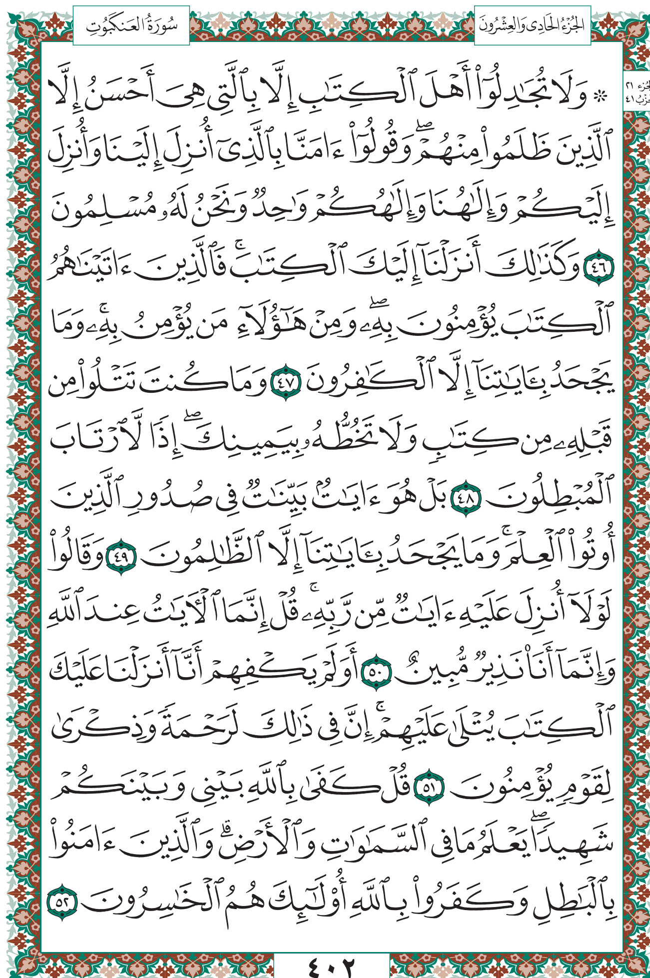

46 Ва эй мӯъминон, бо яҳуду насорои аҳли Китоб ҷуз бо услуби нектарин ва равиши олитарин, ки аз даъват бо мавъиза ва ҳуҷҷатҳои равшан иборат аст, гуфтугӯ ва ҷидол макунед, магар он касоне аз онҳо, ки бо саркашӣ ва якравӣ дар баҳс зулм намуданд ва алайҳи шумо ҷанг эълон карданд, пас дар ин сурат то вақти пазируфтани Ислом ё бо хорӣ пардохтани ҷизя (**молиёт**) муқобилашон биҷангед. Ва ба яҳуду насоро бигӯед: "**Мо ба он Қуръоне, ки Аллоҳ (ч) онро ба мо фуруд оварда ва он Таврот ва Инҷиле, ки он дуро ба шумо нозил кардааст, имон овардаем. Ва Маъбуди мо ва Маъбуди шумо якест, дар холиқият, ибодат ва сифот шарик надорад ва мо танҳо мутеъ ва таслимшудагони Ӯ ҳастем.**"
47 Ва чунончи бар паёмбарони қабл аз ту Китоб фуруд овардем, ҳамин тавр Қуръонро бар ту нозил кардем. Пас баъзеи касоне, ки Мо ба онҳо Китоби Тавротро додаем, чун онро тиловат кунанд, ба Қуръон имон меоранд, зеро эшон дар Китобҳояшон васфи Қуръонро меёбанд. Чунончи Абдуллоҳ ибни Салом (р) имон оварда буд. Ва аз мушрикон баъзеашон ба Қуръон имон меоранд. Ва ба оятҳои Мо ҷуз кофироне, ки одаташон куфр варзидан ва инкори ҳақ аст, касе кофир намешавад.
48 Ва эй Паёмбар, ту қабл аз Қуръон ҳеҷ китоберо хондан ва бо дасти ростат[1] чизеро навиштан наметавонистӣ. Зеро ту шахсе будӣ, ки саводи хондан ва навиштан надоштӣ. Ва агар ту хондан ва навиштан метавонистӣ, ҳатман мардуми нодон дар паёмбариат шак мекарданд ва ин маҳорати туро баҳона мегирифтанд, ки Қуръонро аз Китобҳои гузашта рӯбардор кардаӣ.
49 Балки Қуръони бар ту Паёмбар нозилшуда оятҳои равшанест, ки дар қалби мӯъминоне, ки ба онҳо илм дода шудааст, ҷой гирифтааст.[2] Ва оятҳои Моро ба ҷуз онҳое, ки бо куфр ва ширк бар худ ситам кардаанд, касе инкор намекунад.
50 Ва мушрикон мегӯянд: "**Чаро чуноне ба паёмбарони собиқ мӯъҷизаҳо дода мешуд, ба Муҳаммад аз назди Парвардигораш чунин мӯъҷизаҳо нозил карда нашудааст?**" Эй Паёмбар, ба ин тоифаи мӯъҷизаталаб бигӯ: "**Ҳамоно фуруд овардани мӯъҷизаҳо дар дасти Аллоҳ (ч) аст. Ҳар гоҳ хоҳад, онро нозил мекунад. Ин ба ман вобастагӣ надорад. Ман барои шумо аз омадани азоби илоҳӣ танҳо бимдиҳандаи ошкорам.**"
51 Эй Паёмбар, оё барои ин ҷамоаи мӯъҷизаталаб басанда нест, ки Мо бар ту Қуръонро фуруд овардем, дар ҳоле ки ин Китоб бар онҳо тиловат мешавад. Ҳамоно дар Қуръон барои қавме, ки имон меоранд, раҳмат ва панд аст. Мӯъминон аз иршодоти Қуръон фоида мебаранд. Китоби ба ин қавми мӯъҷизахоҳ нозилшуда аз мӯъҷизаҳои хостаашон беҳтар ва судмандтар аст.
52 Эй Паёмбар, бигӯ: "**Худо ба сифати Шоҳид бар ростгӯии ман дар он чи овардаам ва бар такзиби шумо басанда аст. Он чи дар осмонҳо ва замин аст, медонад. Дар осмон ва замин чизе аз Худо пинҳон намемонад. Ва касоне, ки ба ботил - ҳар чи ғайр аз Худо парастида шавад - имон меоранд ва ба Худои ягона лоиқи ибодат кофир мешаванд, ин тоифа зиёндидагони ҳақиқӣ ҳастанд. Зеро онҳо имонро бо куфр иваз кардаанд.**"

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Бояд мунозараи аҳли Китоб бо равиши беҳтарин сурат гирад;

2.Имон овардан ба ҳама Китобҳо ва паёмбарон, бидуни ҷудосозӣ аз шартҳои асосии сиҳҳати имон аст;

3.Қуръони карим мӯъҷизаи ҷовидон ва далели пойдори сидқи Паёмбари Худо (с) аст.

1. Қайди дасти рост барои таъкид омада аст. (**Мутарҷим**)
2. Яъне, онҳо мӯъминони соҳиби дониш Қуръонро ҳифз мекунанд ва касе онро тағйир дода наметавонад. (**Мутарҷим бо истифода аз тафсири Имом Байзовӣ (р)**)

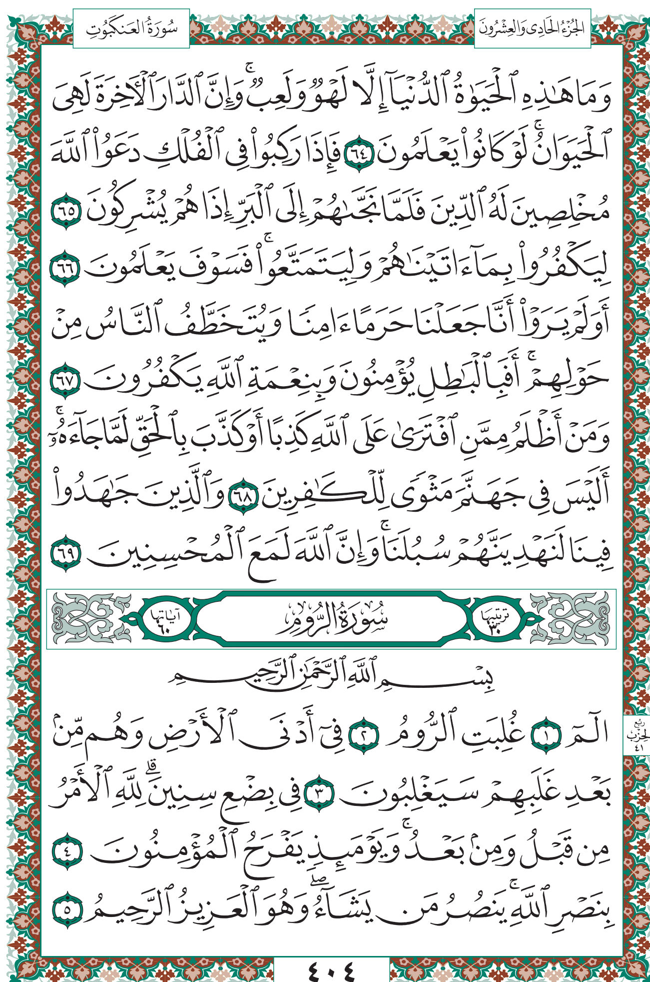
وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ
وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ٥٣ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ٥٤ يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
٥٥ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ
٥٦ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ٥٧ وَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ٥٨ الَّذِينَ
صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ٥٩ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ
رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ٦٠ وَلَئِنْ
سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ٦١ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ٦٢ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ
مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ٦٣

53 Ва эй Паёмбар, мушрикон аз ту зудтар нозил кардани азоберо, ки онҳоро аз омаданаш ҳушдор медиҳӣ, металабанд. Ва агар мӯҳлати барои муҷозоташон муқаддарсохтаи Аллоҳ (ч), ки тақдим ва таъхир намешавад, намебуд, ба онҳо қатъан азоби талаб намудаашон меомад. Ва бешубҳа, азоб ба онҳо ногаҳон меояд ва онро эҳсос намекунанд ва интизории омаданашро надоранд.
54 Онҳо аз ту зудтар овардани азоби ваъда додаатро металабанд ва ҳамоно дӯзахе, ки Аллоҳ (ч) онро барои аҳли куфр ваъда намудааст, иҳотакунандаи кофирон аст.
55 Рӯзе, ки укубат онҳоро аз болояшон фаро мегирад ва аз зери пойҳояшон чун бистари хобашон мегардад[1] ва Аллоҳ (ч) бо сарзаниш ба онҳо мегӯяд: “**Ҷазои ширк ва маъсиятеро, ки дар дунё анҷом медодед, бичашед.**”
56 Эй бандагонам, ки ба Ман имон овардаед, аз сарзамине, ки дар он Маро осоишта ибодат карда наметавонед, ҳиҷрат намоед. Ҳамоно замини Ман паҳновар аст. Пас танҳо Маро бипарастед ва чизеро ба Ман шарик масозед.
57 Набояд тарси марг шуморо аз ҳиҷрат намудан боз дорад. Ҳар кас чашандаи марг аст. Сипас рӯзи қиёмат барои бозпурсӣ ва ҷазо танҳо ба сӯи Ман баргардонида мешавед.
58 Ва касоне, ки ба Аллоҳ (ч) имон овардаанд ва амалҳои шоиста анҷом додаанд, Мо яқинан онҳоро дар кохҳои баланд аз ҷаннат фуруд меорем, ки аз зери он рӯдҳо ҷорӣ мебошад, онҳо дар онҷо ҷовидон монда, фано намешаванд. Ин подоши мӯъминони боамал чӣ подоши нек аст,-
59 он мӯъминони боамале, ки дар ибодат ва тарки маъсият сабр менамоянд ва дар тамоми корҳояшон танҳо ба Парвардигорашон такя мекунанд.
60 Чӣ басо зиёданд ҷонвароне, ки ризқашонро ҷамъоварӣ кардан ва бардоштан наметавонанд,[2] онҳо ва шуморо Аллоҳ (ч) рӯзӣ медиҳад. Бинобар ин, шумо аз тарси гуруснагӣ бар тарки ҳиҷрат маъзур нестед. Ва Ӯ Шунавандаи гуфторҳо, Донандаи мақсад ва корҳои шумост. Ҳеҷ чиз аз Ӯ пӯшида нест ва ба шумо дар бадали ҳар сухан ва амалатон подош хоҳад дод.
61 Ва агар ту Паёмбар аз ин мушрикон бипурсӣ, ки: “**Осмонҳо ва заминро кӣ офарида ва офтоб ва моҳро, ки пайи якдигар меоянд, кӣ ром кардааст?**”, онҳо бегумон дар посух мегӯянд: “**Онҳоро Аллоҳ (ч) офаридааст**”. Модом ки онҳо ба ин эътироф доранд, пас чӣ гуна аз имон овардан ба Аллоҳ (ч) баргардонида мешаванд ва ба ҷои Аллоҳ (ч) маъбудҳоеро мепарастанд, ки суд ё зиён расонида наметавонанд?!
62 Аллоҳ (ч) аз рӯи ҳикмати ба Худ маълум аз бандагонаш барои ҳар ки хоҳад, ризқро фарох ва барои ҳар ки хоҳад, онро танг месозад. Ҳамоно Аллоҳ (ч) Донандаи ҳама чиз аст. Ҳеҷ чиз аз Ӯ махфӣ нест. Он чи ба бандагонаш суд мерасонад, медонад.
63 Ва эй Паёмбар, агар аз мушрикон бипурсӣ, ки: “**Аз осмон обро кӣ фуруд овард, баъдан бо он заминро пас аз он ки хушкида буд, рӯёнид?**”, онҳо ҳатман мегӯянд: “**Боронро аз осмон Аллоҳ (ч) фуруд оварда, бо он заминро рӯёнид.**” Эй Паёмбар, бигӯ: “**Ситоиш Аллоҳи мутаолро, ки алайҳи шумо ҳуҷҷати равшан овард.**” Балки ҳосили кор он аст, ки бештарашон намеандешанд. Зеро агар андеша мекарданд, ҳеҷ гоҳ он маъбудҳоеро, ки фоида ва зарар намерасонанд, намепарастиданд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Талаби зуд омадани азоб аз ҷониби кофирон далели бехирадии онҳост;
2.Ҳиҷрат бо мақсади солим нигоҳ доштани дин ҳамеша боқист;
3.Сабр ва таваккул фазилати зиёд дорад;
4.Иқрор ба холиқияти Аллоҳ (ч), бидуни он ки дар ибодат ягона дониста шавад, соҳибашро наҷот намедиҳад ва ин эътиқодаш имон маҳсуб намешавад.

1. Яъне, азоби ҷаҳаннам онҳоро аз ҳар тараф иҳота мекунад. (**Мутарҷим**)
2. Аз нотавонӣ ризқашонро бардошта ва ҷамъоварӣ карда наметавонанд ё барои пагоҳ захира намекунанд.
Ривоят аст, ки вақте Паёмбар (с) мӯъминонро ба ҳиҷрати Мадинаи Мунаввара фармон доданд, баъзе аз мӯъминон гуфтанд, чӣ гуна маконе меравем, ки онҷо роҳи касби маишатамонро надорем. Баъд аз ин сухан ояти карима нозил шуд. (**Мутарҷим**)

(64) Ва ин зиндагонии дунё бо лаззатҳо ва матои дар он мавҷуд барои дилбохтагонаш ба ғайр аз саргармӣ ва бозӣ чизе нест. Зуд фано мешавад. Ва ҳамоно сарои охират ҳаёти воқеӣ аст. Чунки он пойдор мемонад. Агар ин ҳақиқатро медонистанд, ҳеҷ гоҳ дунёи фанопазирро аз қароргоҳи абадӣ муқаддам намегузоштанд.

Чун Аллоҳ (ч) дар оятҳои қаблӣ таноқузи эътиқодии мушриконро зикр кард, ки бо вуҷуди эътироф ба он ки Аллоҳ ягона Офаридгор аст, дар маъбудият ба Ӯ ширк меоранд, дар ояти зерин зиддияти ақидавии дигарашонро баён намуд. Вақте ки мушрикон дар ҳолати тарс қарор гиранд, масалан аз ғарқ шудан дар дарё хавф дошта бошанд, холисона ба Парвардигор рӯй оварда, илтиҷо мекунанд, аммо ба муҷарради аз ин вазъи тарснок раҳо гаштан дубора ба ширки хештан бармегарданд. Аллоҳ (ч) бо ишора ба ҳамин ноҳамвории ақидавии мушрикон гуфт:

(65) Ва чун мушрикон дар дарё ба киштиҳо савор мешаванд, танҳо Аллоҳ (ч)-ро мехонанд, Ӯро холисона дуо мекунанд, то онҳоро аз ғарқ шудан наҷот диҳад. Пас чун онҳоро аз ғарқшавӣ наҷот дода, ба хушкӣ расонад, ногаҳон ба ҳолати ширки хештан баргашта, маъбудҳояшонро мепарастанд.

(66) Онҳо ширк меоранд, то ин ки ба он чи аз неъматҳо барояшон инъом намудаем, носипосӣ кунанд ва то ин ки аз матои заволёбандаи зиндагонии дунё баҳраманд гарданд. Пас яқинан баъди марг фарҷоми бадашонро хоҳанд донист.

(67) Оё мункирони неъмати наҷотёбӣ аз дарё эҳсони дигари Моро надиданд, ки барои онҳо Маккаро сарзамини маҳфузи дорои амният гардонидем, дар он хун ва молашон дар амон аст ва дар айни замон дигар мардуми атрофашон рабуда мешаванд, мавриди ҳуҷум қарор мегиранд, ба қатл мерасанд, асир меафтанд, занон ва фарзандонашон каниз ва ғулом мегарданд ва амволашон рабуда мешавад. Оё онҳо ба ботил (**маъбудҳои сунъӣ**) имон меоранд ва нисбат ба неъмати Аллоҳ (ч) носипосӣ карда, шукргузорӣ намекунанд?!

(68) Ҳеҷ кас аз бандае, ки бар Аллоҳ (ч) дурӯғ бофта, ба Ӯ шарикеро нисбат медиҳад ё ҳақиқати овардаи Паёмбарашро вақте ба вай меояд, дурӯғ медонад, золимтар нест. Оё дар дӯзах барои кофирон ва амсоли онҳо ҷой нест?! Албатта, ҳаст.

(69) Ва касоне, ки ба хотири талаби ризои Мо муқобили душман ва нафсашон ҷиҳод мекунанд, яқинан онҳоро барои пайдо кардани роҳи дурустамон ҳидоят менамоем. Ва ҳамоно Аллоҳ (ч) бо нусрат, мадад ва ҳидояти Хеш ҳамроҳи мӯъминон аст.

СУРАИ "РУМ"
АЗ СУРАҲОИ НОЗИЛШУДА ДАР МАККАИ МУКАРРАМА
АЗ РӮИ ТАРТИБ СУРАИ СИЮМИ ҚУРЪОНИ КАРИМ
ДОРОИ ШАСТ ОЯТ

Баъзе аз мақсадҳои асосии ин сураи муборака:

Баёни ҳақиқати коинот вобаста ба он ки гардиши тамоми корҳо, ҳолат ва рухдодҳо танҳо дар ихтиёри Парвардигор аст. Он гуна ки Ҳақ таоло ишора ба ин мақсад мегӯяд: "...**Тамоми кор қабл аз пирӯзии румиҳо ва баъд аз он аз они Аллоҳи мутаол аст**..." {**Рум: 4**}

Тафсир:

(1) "**Алиф. Лом. Мим.**" Дар ибтидои сураи Бақара сухан оиди тафсири оятҳои шабеҳи ин ҳуруф гузаштааст.

(2) Форс Румро мағлуб сохт.

(3) Ин мағлубият дар наздиктарин сарзамини Рум ба кишварҳои Форс, ки атрофи Шом буд, сурат гирифт. Ва румиҳо ба зудӣ баъд аз шикасташон дубора форсҳоро мағлуб мегардонанд.

(4) Ин ғолибияти румиҳо дар зарфи чанд сол, яъне на камтар аз се ва на бештар аз даҳ сол ба вуқӯъ мепайвандад. Тамоми кор қабл аз пирӯзии румиҳо ва баъд аз он дар ихтиёри Аллоҳ (ч) аст. Ва рӯзе, ки румиҳо форсҳоро шикаст медиҳанд, мӯъминон хушҳол мешаванд.

(5) Онҳо ба сабаби нусрат додани Аллоҳ (ч) ба румиҳо хушҳол мешаванд. Зеро мардуми Рум аҳли Китоб ҳастанд. Аллоҳ (ч) ҳар киро муқобили ҳар ки хоҳад, нусрат медиҳад. Ва Ӯ Ғолиби Шикастнопазир буда, нисбат ба бандагонаш бағоят Меҳрубон аст.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Дар сахтӣ паноҳ бурдани мушрикон ба Аллоҳ (ч) ва фаромӯш сохтани бутҳояшон, аммо ҳангоми фароҳӣ ба ширк баргаштан нишонаи ноҳамвории эътиқоди онҳост;

2.Ҷиҳоди роҳи Худо сабаби ҳидоят ба сӯи ҳақиқат аст;

3.Хабар додани Қуръон аз ҳодисаҳои ғайбӣ далели аз сӯи Аллоҳ (ч) фуруд омадани он аст.

1. Он гуна ки кӯдакон атрофи як бозӣ ҷамъ меоянд, як муддати муайян бо он машғул мегарданд ва оқибат аз он хаста шуда, пароканда мешаванд. (**Мутарҷим**)
2. Имом Насафӣ (р) калимаи "**Ҳарам**"-ро, ки дар ояти карима омада аст, ба маънои "**Маҳфуз**" ва "**Дастнорас**" тафсир карда аст. (**Мутарҷим**)
3. Зеро арабҳои атрофи Макка пайваста алайҳи якдигар ҳуҷум мекарданд ва меҷангиданд. (**Мутарҷим**)

وَعۡدَ ٱللَّهِۖ لَا يُخۡلِفُ ٱللَّهُ وَعۡدَهُۥ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ
٦ يَعۡلَمُونَ ظَٰهِرٗا مِّنَ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ عَنِ ٱلۡأٓخِرَةِ هُمۡ
غَٰفِلُونَ ٧ أَوَلَمۡ يَتَفَكَّرُواْ فِيٓ أَنفُسِهِمۗ مَّا خَلَقَ ٱللَّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلۡأَرۡضَ وَمَا بَيۡنَهُمَآ إِلَّا بِٱلۡحَقِّ وَأَجَلٖ مُّسَمّٗىۗ وَإِنَّ كَثِيرٗا
مِّنَ ٱلنَّاسِ بِلِقَآيِٕ رَبِّهِمۡ لَكَٰفِرُونَ ٨ أَوَلَمۡ يَسِيرُواْ فِي
ٱلۡأَرۡضِ فَيَنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِمۡۚ كَانُوٓاْ
أَشَدَّ مِنۡهُمۡ قُوَّةٗ وَأَثَارُواْ ٱلۡأَرۡضَ وَعَمَرُوهَآ أَكۡثَرَ مِمَّا
عَمَرُوهَا وَجَآءَتۡهُمۡ رُسُلُهُم بِٱلۡبَيِّنَٰتِۖ فَمَا كَانَ ٱللَّهُ
لِيَظۡلِمَهُمۡ وَلَٰكِن كَانُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ يَظۡلِمُونَ ٩ ثُمَّ كَانَ
عَٰقِبَةَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔواْ ٱلسُّوٓأَىٰٓ أَن كَذَّبُواْ بِـَٔايَٰتِ ٱللَّهِ وَكَانُواْ
بِهَا يَسۡتَهۡزِءُونَ ١٠ ٱللَّهُ يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ يُعِيدُهُۥ ثُمَّ إِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ
١١ وَيَوۡمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يُبۡلِسُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ١٢ وَلَمۡ يَكُن لَّهُم مِّن
شُرَكَآئِهِمۡ شُفَعَٰٓؤُاْ وَكَانُواْ بِشُرَكَآئِهِمۡ كَٰفِرِينَ
١٣ وَيَوۡمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوۡمَئِذٖ يَتَفَرَّقُونَ ١٤ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ
ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَهُمۡ فِي رَوۡضَةٖ يُحۡبَرُونَ ١٥

(6) Ин ғолибият ваъдаи Аллоҳ (ч) аст. Бо таҳаққуқ ёфтани он яқини аҳли имон ба ваъдаи илоҳӣ оиди пирӯз шуданашон афзун мешавад. Зеро Аллоҳ (ч) ба ваъдаи Хеш хилоф намекунад. Аммо аксари мардум ба иллати куфрашон инро намефаҳманд.

(7) Онҳо имону аҳкоми шариатро намедонанд. Танҳо зоҳири ҳаёти дунёро, ки ба касби рӯзӣ ва бунёди тамаддуни моддӣ тааллуқ дорад, медонанд ва онҳо аз охират, ки сарои ҳаёти ҷовидон аст, дар ғафлат ва рӯйгардон буда, нисбат ба он парво надоранд.

(8) Оё ин мушрикони такзибгар дар бораи худ намеандешанд, ки Аллоҳ (ч) онҳоро чӣ гуна офарида ва андомашонро баробар сохтааст?! Аллоҳ (ч) осмонҳову замин ва мавҷудоти байни он дуро ҷуз ба ҳақ ва мӯҳлати муайян наофаридааст. Аллоҳ (ч) махлуқоти номбаршударо аз рӯи ҳикмат халқ карда, барои бақои онҳо дар дунё мӯҳлати муайян гузоштааст. Ва бешак, бисёри мардум ба мулоқоти Парвардигорашон дар қиёмат қатъан кофиранд. Бинобар ин, бо анҷоми корҳои шоистаи мавриди ризои Аллоҳ (ч) барои растохез омодагӣ намебинанд.

(9) Оё онҳо дар замин сайру саёҳат накарданд, то андеша намоянд, ки фарҷоми умматҳои қабл аз эшон гузашта бо чӣ анҷомид?! Онҳо аз инҳо нерӯмандтар буданд, заминро барои зироат ва иморатсозӣ зеру рӯ карданд ва онро бештар аз он чи инҳо обод карданд, обод намуданд ва паёмбаронашон ба онҳо далелҳои возеҳи исботкунандаи ягонагии Аллоҳ (ч)-ро оварданд. Пас Аллоҳ (ч) ба онҳо ситам накардааст, балки онҳо ба сабаби куфр варзидан худ бар ҷони худ ситам кардаанд.

(10) Сипас фарҷоми он касоне, ки аъмолашон бо ширк овардан ва содир кардани гуноҳон бад буд, бисёр зишт гардид, чунки онҳо оятҳои Аллоҳ (ч)-ро дурӯғ шумурданд ва пайваста онро масхара мекарданд.

(11) Аллоҳ (ч) офариниши мардумро бидуни намунаи гузашта оғоз мекунад, баъдан онҳоро мемиронад, сипас онҳоро боз бармегардонад. Сипас шумо рӯзи қиёмат барои бозпурсӣ ва гирифтани подош танҳо ба сӯи Ӯ бозгардонида мешавед.

(12) Ва рӯзи барпошавии қиёмат мушрикон аз раҳмати Аллоҳ (ч) ноумед мешаванд ва умедашон аз Ӯ қатъ мегардад. Чунки онҷо барои исботи дурустии куфрашон ҳуҷҷат оварда наметавонанд.

(13) Ва онҳоро аз маъбудҳояшон, ки дар дунё ибодат мекарданд, шафоаткунандагоне набошад, то аз азоби илоҳӣ раҳояшон созад ва ба маъбудҳояшон кофир мегарданд. Зеро худоёни сунъиашон дар вақти ниёзмандӣ ёриашон расонида наметавонанд. Ҳамагӣ ҳалок мешаванд.

(14) Ва рӯзи барпошавии қиёмат мардум ба эътибори амалҳои дар дунё ичро кардаашон дар гирифтани подош ҷудо мешаванд. Як гурӯҳ ба ҷаннат ва як гурӯҳи дигар ба дӯзах мераванд.

(15) Ва аммо он касоне, ки ба Аллоҳ (ч) имон меоранд ва амалҳои шоиста мекунанд, пас онҳо дар биҳишт бо ноил гаштан ба неъматҳои абадӣ хушҳол мегарданд.

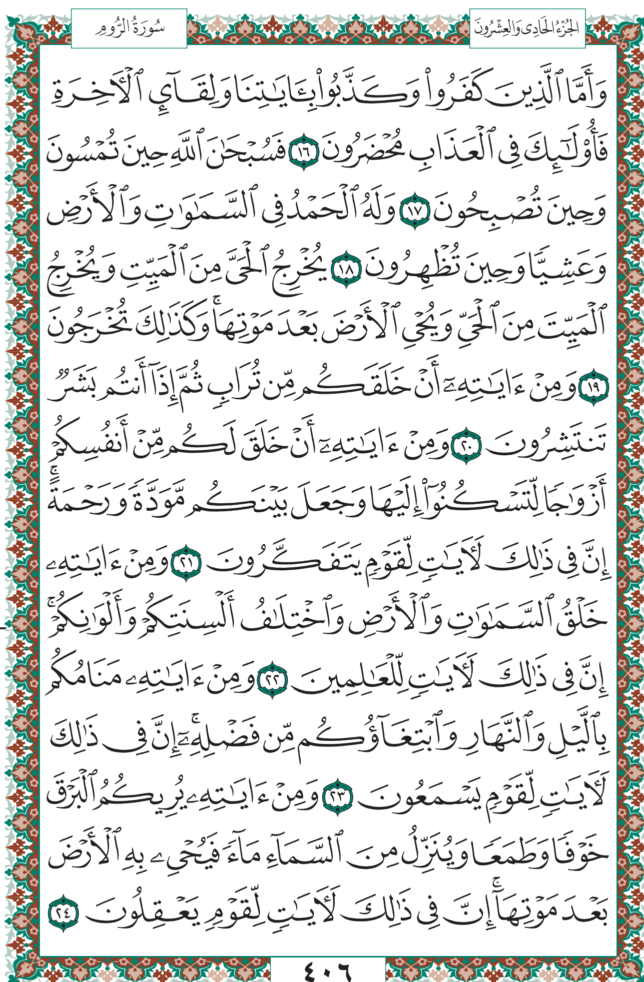
Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Дониш доштан дар бораи чизе, ки дунёро обод месозад, аммо ғофил мондан аз шинохти роҳи ободсозии охират, ба соҳибаш суд намерасонад;

2.Барои далолат бар ягонагии Аллоҳ (ч) аломатҳои қудраташ дар вуҷуди инсон ва мавҷудоти олам басанда аст;

3.Яке аз сабабҳои ҳалокати умматҳои гузашта зулми онҳо буд;

4.Аллоҳ (ч) рӯзи охират мақоми мӯъминонро баланд ва дараҷаи кофиронро паст мегардонад.

16 Ва он касоне, ки ба Аллоҳ (ч) кофир мешаванд ва оятҳои бар Паёмбар фиристодаи Мо ва растохезу бозпурсии рӯзи охиратро дурӯғ меҳисобанд, пас онҳо барои уқубат ҳозир кунонида шуда, ба он ворид гашта, онҷо абадӣ мемонанд.
17 Пас вақте ба шабонгоҳ (**вақти намози шому хуфтан**) ва вақте ба субҳ (**вақти намози бомдод**) ворид шавед, Аллоҳ (ч)-ро ба покӣ ёд кунед.
18 Ва ситоиш дар осмонҳо ва замин танҳо аз Худост. Дар осмонҳо фариштагон ва дар замин дигар мавҷудот Ӯро сипос мегӯянд. Ва чун ба охири рӯз (**вақти намози аср**) ва нимрӯзӣ (**вақти намози пешин**) дароед, Ӯро ба покӣ ёд кунед.
19 Ӯ ба монанди хориҷ сохтани инсон аз нутфа ва мурғ аз тухм зиндаро аз мурда берун меорад ва ба монанди хориҷ сохтани нутфа аз инсон ва тухм аз мурғ мурдаро аз зинда берун меорад ва заминро баъд аз хушкиаш бо рехтани борон ва рӯёнидани гиёҳон зинда мегардонад. Ва чунончи замин баъд аз хушкӣ ва беҳосилӣ зинда гардид, шумо низ ҳамин гуна барои бозпурсӣ ва гирифтани подош аз қабрҳоятон берун карда мешавед.
20 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки қудрат ва ваҳдонияти Ӯро нишон медиҳад, он аст, ки шумо мардумро аз хок офарид, он гоҳ, ки падаратон Одамро аз он ҳаст намуд. Сипас шумо ногаҳон бо мурури замон ба одамӣ табдил шуда, ба василаи наслгирӣ афзун гардида, дар шарқу ғарби замин пароканда шудед.
21 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки қудрат ва ваҳдонияти Ӯро нишон медиҳад, он аст, ки барои шумо мардон аз навъи худи шумо ҷуфтҳоро офарид, то аз сабаби он ки байни шумо ва занҳо ҳамнавъӣ вуҷуд дорад, нафсатон бо онҳо ором гирад ва байнатон муҳаббат[1] ва шафқатро[2] қарор дод. Ҳамоно дар он чи зикр гардид, барои қавме, ки андеша мекунанд, далел ва раҳнамоиҳои равшан аст. Зеро танҳо аҳли хирад ақли худро ба кор медароранд ва суд мебаранд.
22 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки қудрат ва ваҳдонияти Ӯро нишон медиҳад, офаридани осмонҳо ва замин ва гуногунии забонҳо ва рангҳои шумост. Ҳамоно дар он чи зикр гашт, барои касоне, ки дорои дониш ва чашми ботин ҳастанд, далел ва раҳнамоиҳои равшан аст.
23 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки қудрат ва ваҳдонияти Ӯро нишон медиҳад, хобиданатон дар шаб ва рӯз аст, то аз ранҷи коратон истироҳат кунед ва рӯз дар пайи ҷустани ризқ аз Парвардигор шавед. Ҳамоно дар он чи зикр гашт, барои қавме, ки суханро бо тафаккур гӯш мекунанд ва онро амалӣ месозанд, далел ва раҳнамоиҳои равшан аст.
24 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки аз қудрату ваҳдонияти Ӯ дарак медиҳад, он аст, ки ба шумо дар осмон баркро нишон медиҳад, то аз оташакҳо битарсед ва ба борон тамаъ намоед ва барои шумо аз осмон оби борон фуруд меорад, пас бо он заминро баъд аз хушкиаш бо рӯёнидани растаниҳо зинда месозад. Ҳамоно дар он чи зикр гашт, барои қавме, ки меандешанд ва бо ин аломатҳо бар ҳақиқати растохез пай мебаранд, далел ва раҳнамоиҳои равшан аст.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Вақтҳои худро бо намоз ва зикр ободсохтани банда нишонаи фарҷоми неки ӯст;

2.Нав ба нав гаштани зиндагӣ далели вуҷуди растохез аст. Чун Аллоҳ (ч) аз мурда зинда ва аз зинда мурдаро пайдо месозад;

3Аз нишонаҳои илоҳӣ дар вуҷуди инсон ва коинот танҳо касоне истифода мебаранд, ки василаҳои ҳиссӣ ва маънавии ба онҳо инъомкардаи Парвардигорро ба кор дароранд.

1. Зан ва шавҳар қабл аз издивоҷ бо якдигар ношиносанд, аммо баъди издивоҷ ба ҳамдигар муҳаббат пайдо мекунанд. (**Мутарҷим**)
2. Қабл аз издивоҷ байни мард ва зан эҳсос вучуд надорад, аммо баъди он монанди ҳисси падарӣ ва модарӣ байнашон эҳсос ба вуҷуд меояд ва бо якдигар меҳрубон мешаванд. (**Мутарҷим**)

وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَن تَقُومَ ٱلسَّمَآءُ وَٱلۡأَرۡضُ بِأَمۡرِهِۦۚ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمۡ
دَعۡوَةٗ مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ إِذَآ أَنتُمۡ تَخۡرُجُونَ ٢٥ وَلَهُۥ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلۡأَرۡضِۖ كُلّٞ لَّهُۥ قَٰنِتُونَ ٢٦ وَهُوَ ٱلَّذِي يَبۡدَؤُاْ ٱلۡخَلۡقَ ثُمَّ
يُعِيدُهُۥ وَهُوَ أَهۡوَنُ عَلَيۡهِۚ وَلَهُ ٱلۡمَثَلُ ٱلۡأَعۡلَىٰ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلۡأَرۡضِۚ وَهُوَ ٱلۡعَزِيزُ ٱلۡحَكِيمُ ٢٧ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلٗا
مِّنۡ أَنفُسِكُمۡۖ هَل لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُم مِّن
شُرَكَآءَ فِي مَا رَزَقۡنَٰكُمۡ فَأَنتُمۡ فِيهِ سَوَآءٞ تَخَافُونَهُمۡ
كَخِيفَتِكُمۡ أَنفُسَكُمۡۚ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلۡأٓيَٰتِ لِقَوۡمٖ
يَعۡقِلُونَ ٢٨ بَلِ ٱتَّبَعَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓاْ أَهۡوَآءَهُم بِغَيۡرِ عِلۡمٖۖ
فَمَن يَهۡدِي مَنۡ أَضَلَّ ٱللَّهُۖ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ٢٩ فَأَقِمۡ
وَجۡهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفٗاۚ فِطۡرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيۡهَاۚ
لَا تَبۡدِيلَ لِخَلۡقِ ٱللَّهِۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلۡقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَ
نصف الحزب ٤١ ٱلنَّاسِ لَا يَعۡلَمُونَ ٣٠ ۞ مُنِيبِينَ إِلَيۡهِ وَٱتَّقُوهُ وَأَقِيمُواْ
ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُواْ مِنَ ٱلۡمُشۡرِكِينَ ٣١ مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُواْ
دِينَهُمۡ وَكَانُواْ شِيَعٗاۖ كُلُّ حِزۡبِۭ بِمَا لَدَيۡهِمۡ فَرِحُونَ ٣٢

25 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки қудрат ва ваҳдонияти Ӯро нишон медиҳад, он аст, ки осмон ва замин бо хости Ӯ побарҷо буда, на осмон меафтад ва на замин хароб мешавад. Сипас вақте Ӯ шуморо бо дамидани фаришта дар сур бо даъвате аз замин фаро хонад, ногаҳон шумо барои бозпурсӣ ва гирифтани ҷазо аз қабрҳоятон берун меоед.

26 Ва ҳар ки дар осмонҳо ва замин вуҷуд дорад, аз рӯи моликият, офариниш ва тақдир танҳо аз они Ӯст. Тамоми мавҷудоти осмонҳо ва замин мутеъ ва таслими амри Ӯ ҳастанд.

27 Ва Ӯ Зотест, ки бидуни намунаи собиқ халқро пайдо месозад, сипас баъд аз фано сохтан онро боз бармегардонад ва баргардонидан барои Ӯ аз бори нахуст офариданаш осонтар аст.[1] Албатта, ҳар ду ҳам назди Аллоҳ (ҷ) осон аст. Зеро агар Парвардигор халқ кардани чизеро хоҳад, бо гуфтани "**Ҳаст шав**" онро ба вуҷуд меорад. Ва дар ҳар сифате аз сифатҳои ифодагари камол сифати баландтарин аз Ӯст.[2] Ва Ӯ Зоти Ғолиб буда, дар офариниш ва таъйини тақдир Боҳикмат аст.

28 Эй мушрикон, Аллоҳ (ҷ) барои шумо достони баргирифта аз худи шуморо баён намудааст. Оё аз байни ғуломон ва канизонатон шариконе доред, ки бо шумо дар ҳар он чи рӯзиатон додаем, шарики баробар бошанд, чунончи баъзеатон аз шарики озодаш метарсад, ки молашро бо ӯ тақсим мекунад, аз ғуломону канизонатон битарсед, ки бо шумо молатонро тақсим мекунанд?! Оё нисбат ба хеш аз ғуломон ва канизонатон инро announced?! Албатта, намеписандед. Пас Аллоҳ (ҷ) аз он ки аз махлуқоташ шарик надошта бошад, лоиқтар аст. Мо далелҳои мухталифро ҳамин гуна бо овардани масалҳо барои қавме, ки меандешанд, баён месозем.

29 Сабаби гумроҳии касоне, ки зулм кардаанд, комил набудани ҳуҷҷат ё адами мавҷудияти он нест, балки онҳо ҷоҳилона аз хоҳишоти нафсашон пайравӣ карда, ба гузаштагонашон тақлид намудаанд. Пас ҳар киро Аллоҳ (ҷ) гумроҳ созад, кӣ ӯро ҳидоят карда метавонад?! Ҳеҷ кас аз уҳдаи ин кор намебароядэ. Ва онҳо ёвароне надоранд, ки уқубати илоҳиро аз эшон бартараф кунад.

30 Пас эй Паёмбар, ту (**ва пайравонат**) аз ҳама динҳо рӯй тофта, ба Ислом, ки ба он раҳнамоӣ шудаӣ, рӯ оварда, дар он устувор бимон, дине, ки Аллоҳ (ҷ) мардумро бар он сириштааст. Офариниши Аллоҳ (ҷ)-ро дигаргунӣ нест.[3] Ин дини дуруст аст, лекин бештари мардум ҳақ будани онро намедонанд.

31 Бо тавба намудан аз гуноҳони хеш ба сӯи Худо баргардед ва бо иҷрои дастурот ва парҳез аз мамнӯот аз Ӯ битарсед ва намозро дар комилтарин сурати он барпо созед ва аз ҷумлаи мушрикон мабошед, ки бар хилофи фитрати солим амал карда, дар ибодат ба Худо ширк меоранд,-

32 аз он мушриконе, ки динашонро дигаргун сохта, ба баъзеи он имон оварда, ба баъзеаш кофир гашта, ба гурӯҳҳо ҷудо шудаанд. Ҳар гурӯҳ бо ботили назди хеш хушҳоланд. Танҳо худро ҳақ ва дигаронро ноҳақ медонанд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1. Кулли мавҷудот як идда ихтиёрӣ ва як идда иҷборӣ мутеъ ва таслими Парвардигор ҳастанд;
2. Пайдоиши нахустин ба сурати ошкор бар мавҷудияти растохез далолат мекунад;
3. Пайравии хостаҳои нафс соҳибашро гумроҳ ва саркаш месозад;
4. Ислом дини мутобиқ ба сиришти солим аст.

---

1. Таъбири "**Осонтар**" ба эътибори мо инсонҳост. Мутобиқ ба илми "**Балоғат**", яке аз санъатҳои волои калом он аст, ки дар гуфтугӯ ҳолати мухотаб ба назар гирифта шавад. Яъне, Худо бо назардошти тавони мо дар бораи осонӣ ва душворӣ чунин мегӯяд ва илло ҳамаи чиз барои Ҳақ таоло осон аст. (**Мутарҷим**)
2. Масалан сифати илм, ҳикмат, раҳмат, адолат ва ғайра, ки болотарин дараҷаи он аз Худо аст. (**Мутарҷим**)
3. Ин ҷумла аз нигоҳи муфассирон ду тафсир дорад. Яке ин ки калимаи "**Халқ**" дар ояти муборака ба маънои "**Дин**" аст. Яъне, дини Худоро тағйир надиҳед. Аммо мутобиқ ба тафсири дуюм вожаи "**Халқ**" ба маънои "**Офариниш**" аст. Ба ин маъно, ки набояд он чи Худо офарида аст, дигаргун сохта шавад. (**Мутарҷим**)

وَإِذَا مَسَّ ٱلنَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا۟ رَبَّهُم مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَآ أَذَاقَهُم
مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ٣٣ لِيَكْفُرُوا۟ بِمَآ
ءَاتَيْنَٰهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا۟ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ٣٤ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ
سُلْطَٰنًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا۟ بِهِۦ يُشْرِكُونَ ٣٥ وَإِذَآ أَذَقْنَا
ٱلنَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا۟ بِهَا ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ٣٦ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ
وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ٣٧ فَـَٔاتِ ذَا ٱلْقُرْبَىٰ
حَقَّهُۥ وَٱلْمِسْكِينَ وَٱبْنَ ٱلسَّبِيلِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ
وَجْهَ ٱللَّهِ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ٣٨ وَمَآ ءَاتَيْتُم مِّن رِّبًا
لِّيَرْبُوَا۟ فِىٓ أَمْوَٰلِ ٱلنَّاسِ فَلَا يَرْبُوا۟ عِندَ ٱللَّهِ ۖ وَمَآ ءَاتَيْتُم مِّن
زَكَوٰةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ ٱللَّهِ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُضْعِفُونَ ٣٩
ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن
شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ٤٠ ظَهَرَ ٱلْفَسَادُ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ
أَيْدِى ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ ٱلَّذِى عَمِلُوا۟ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ٤١

33 Ва вақте ба мушрикон сахтие ба монанди беморӣ, тангдастӣ, қаҳтсолӣ ва ғайра бирасад, танҳо Парвардигорашонро дуо мекунанд, бо илтиҷо ва зорӣ ба сӯяш бармегарданд, то он душвориро аз онҳо дур созад. Сипас чун Аллоҳ (ч) бо бартараф сохтани он сахтӣ ба онҳо аз раҳматаш бичашонад, ногаҳон гурӯҳеашон ба ҳолати қаблӣ баргашта, дар дуо ва ибодат махлуқотро шарики Парвардигорашон месозанд.

34 Бигузор ба неъматҳое, ки ба онҳо додаем, аз ҷумла ба неъмати дур сохтани беморӣ, тангдастӣ, қаҳтсолӣ ва ғайра носипосӣ кунанд.[1] Баъдан аз он чи дар ин дунё мавҷуд аст, баҳраманд шавед, пас бегумон рӯзи қиёмат бо чашмони худ хоҳед дид ва хоҳед донист, ки шумо дар залолати ошкор ба сар мебурдед.

35 Чӣ боис гаштааст, ки онҳо ба Худо ширк меоранд ва ҳол он ки дар бораи исботи дурустии амали хеш ҳуҷҷат надоранд?! Мо бар онҳо ҳуҷҷат ва китобе фуруд наовардаем, ки оиди ширк овarданашон аз он истидлол кунанд ва он ҳуҷҷату китоб ба дурустии ширкашон далолат намуда, саҳеҳ будани куфрашонро исбот созад.

36 Ва чун ба мардум аз неъматҳои Хеш ба монанди тандурустӣ ва тавонгарӣ неъматеро чашонем, бо он мағрурона хушҳол мешаванд. Ва агар ба онҳо ба сабаби гуноҳонашон сахтие ба монанди тангдастӣ ва беморӣ расад, ки ғамгинашон месозад, ногаҳон онҳо аз раҳмати Худо ва хотима ёфтани ин сахтиҳо ноумед мешаванд.

37 Оё намебинанд, ки Аллоҳ (ч) аз бандагонаш ба ҳар кас хоҳад, бо мақсади озмоиши сипосгузорӣ ва носипосиаш ризқашро фарох ва бо мақсади озмоиши сабр ва бесабриаш онро танг месозад?! Ҳамоно дар фарохрӯзӣ сохтани баъзе ва тангрӯзӣ сохтани баъзеи дигар барои мӯъминон далолатҳои равшани лутф ва раҳмати илоҳист.

38 Пас, эй мусалмон, ба хешат ҳаққи некӣ ва пайванди хешиашро бидеҳ ва ба мӯҳтоҷ он миқдор, ки ҳоҷаташро дур созад ва ба ғарибе аз ватанаш дур садақа бидеҳ. Ин харҷи дорой дар роҳҳои мазкур барои касоне, ки подоши Аллоҳ (ч)-ро мехоҳанд, беҳтар аст. Ва бандагоне, ки чунин кӯмакҳоро анҷом медиҳанд, бо ноил гаштан ба ҷаннат ва солим мондан аз дӯзах растагорони воқеӣ ҳастанд.

Чун дар ояти мазкур аъмоли васлкунанда ба Худо оварда шуд, дар ояти зерин корҳоеро баён намуд, ки ҳадаф аз он на касби ризои илоҳӣ, балки ба даст овардани матои ночизи дунё аст.

39 Ва он чи ба мардум аз амволи худ медиҳед, бо мақсади он ки онҳо молҳоятонро бо иловагӣ (**рибо**) бароятон баргардонанд, пас он назди Аллоҳ (ч) зиёд намешавад.[2] Ва он чи аз амволи хеш ба шахси ниёзманд медиҳед, дар ҳоле шумо бо ин амали худ ризои Аллоҳ (ч)-ро хоста, мақсадатон касби мақом ё ба даст овардани моли мардум нест, пас инҳо ҳамон касонеанд, ки аҷрашон назди Худо дучанд мешавад.

40 Аллоҳ (ч) ягона Зотест, ки шуморо офарида, сипас рӯзиатон дода, баъдан шуморо мемиронад, сипас аз нав зиндаатон мегардонад. Оё аз бутҳоятон, ки онҳоро ба сифати шариконӣ Ӯ мепарастед, касе аз ин корҳои номбаршуда чизеро иҷро карда метавонад?! Аллоҳ (ч) аз он чи мушрикон мегӯянд ва эътиқод доранд, Пок ва Бартар аст.

41 Табоҳӣ дар хушкӣ ва дарё ба сабаби гуноҳони содирнамудаи мардум ошкор гардид. Дар умури маишӣ ризқашон кам гашт ва дар вуҷудашон бемориҳои мухталиф ба вуҷуд омад. Ин фасод зоҳир шуд, то Аллоҳ (ч) дар дунё ба онҳо ҷазои баъзе аз корҳои бадашонро диҳад, то бо тавба намудан ба сӯи Ӯ баргарданд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Ҳангоми омадани неъмат худписандона шодӣ кардан ва вақти гирифторӣ ноумедӣ аз раҳмати Худо аз сифоти кофирон аст;

2.Додани ҳақ ба соҳиби он сабаби растагории шахс мегардад;

3.Таъсири гуноҳ дар пайдоиши вабову офатҳо ва харобии ҷомеа аз рӯи мушоҳида ва таҷриба собит аст.

1. Мақсад аз амри мазкур таҳдид аст. (**Мутарҷим**)
2. Яъне, аз ин кор ҳеҷ савобе намегирад. (**Мутарҷим**)

قُلۡ سِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلُۚ
كَانَ أَكۡثَرُهُم مُّشۡرِكِينَ ٤٢ فَأَقِمۡ وَجۡهَكَ لِلدِّينِ ٱلۡقَيِّمِ مِن
قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَ يَوۡمٞ لَّا مَرَدَّ لَهُۥ مِنَ ٱللَّهِۖ يَوۡمَئِذٖ يَصَّدَّعُونَ ٤٣ مَن
كَفَرَ فَعَلَيۡهِ كُفۡرُهُۥۖ وَمَنۡ عَمِلَ صَٰلِحٗا فَلِأَنفُسِهِمۡ يَمۡهَدُونَ ٤٤
لِيَجۡزِيَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِن فَضۡلِهِۦٓۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ
ٱلۡكَٰفِرِينَ ٤٥ وَمِنۡ ءَايَٰتِهِۦٓ أَن يُرۡسِلَ ٱلرِّيَاحَ مُبَشِّرَٰتٖ وَلِيُذِيقَكُم
مِّن رَّحۡمَتِهِۦ وَلِتَجۡرِيَ ٱلۡفُلۡكُ بِأَمۡرِهِۦ وَلِتَبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِهِۦ وَلَعَلَّكُمۡ
تَشۡكُرُونَ ٤٦ وَلَقَدۡ أَرۡسَلۡنَا مِن قَبۡلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوۡمِهِمۡ فَجَآءُوهُم
بِٱلۡبَيِّنَٰتِ فَٱنتَقَمۡنَا مِنَ ٱلَّذِينَ أَجۡرَمُواْۖ وَكَانَ حَقًّا عَلَيۡنَا نَصۡرُ
ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٤٧ ٱللَّهُ ٱلَّذِي يُرۡسِلُ ٱلرِّيَٰحَ فَتُثِيرُ سَحَابٗا فَيَبۡسُطُهُۥ
فِي ٱلسَّمَآءِ كَيۡفَ يَشَآءُ وَيَجۡعَلُهُۥ كِسَفٗا فَتَرَى ٱلۡوَدۡقَ يَخۡرُجُ مِنۡ
خِلَٰلِهِۦۖ فَإِذَآ أَصَابَ بِهِۦ مَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦٓ إِذَا هُمۡ يَسۡتَبۡشِرُونَ
٤٨ وَإِن كَانُواْ مِن قَبۡلِ أَن يُنَزَّلَ عَلَيۡهِم مِّن قَبۡلِهِۦ لَمُبۡلِسِينَ
٤٩ فَٱنظُرۡ إِلَىٰٓ ءَاثَٰرِ رَحۡمَتِ ٱللَّهِ كَيۡفَ يُحۡيِ ٱلۡأَرۡضَ بَعۡدَ مَوۡتِهَآۚ
إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحۡيِ ٱلۡمَوۡتَىٰۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ ٥٠

42 Эй Паёмбар, ба ин мушрикон бигӯ: “**Дар замин сайру саёҳат кунед. Пас дар бораи умматҳои гузаштаи таксибгар биандешед, ки оқибати онҳо бо чӣ анҷомид. Хотимаи корашон бисёр бо бадӣ анҷомид. Аксарияти онҳо мушрик буданд. Ба Аллоҳи Ягона ширк меоварданд. Бинобар ин, онҳо ҳалок гардонида шуданд.**”

43 Пас, эй Паёмбар, қабл аз омадани рӯзи қиёмат, ки вақте барпо шавад, касе онро баргардонда наметавонад, рӯятро ба сӯи дини Ислом рост кун. Дар он рӯз мардум ҷудо мешаванд. Як гурӯҳ ба сӯи ҷаннат равон шуда, ба неъмати абадӣ мерасанд ва як гурӯҳи дигар гирифтори азоби дӯзах мегарданд.

44 Ҳар ки ба Аллоҳ (ҷ) кофир шавад, пас зиёни куфраш, ки дар дӯзах ҷовид мондан аст, ба худаш бармегардад. Ва ҳар ки бо мақсади талаби ризои Худо амали шоиста анҷом диҳад, пас онҳо барои хештан даромадани ҷаннат ва аз неъматҳои он ба таври абадӣ баҳра бурданро омода месозанд.

45 Мардум рӯзи қиёмат ҷудо мешаванд, то ин ки Аллоҳ (ҷ) ба он касоне, ки имон овардаанд ва амалҳои шоистаи мавриди ризои Ӯро анҷом додаанд, аз фазлаш подош диҳад. Бешак, Аллоҳ (ҷ) касонеро, ки ба Ӯ ва паёмбаронаш кофир мешаванд, дӯст намедорад, балки ба онҳо сахт нафрат дорад ва дар охират шадидан азобашон медиҳад.

46 Ва аз нишонаҳои боазамати Худо, ки қудрат ва ваҳдонияти Ӯро нишон медиҳад, фиристодани бодҳои муждарасон аст, ки бандагонро ба наздикшавии рехтани борон башорат медиҳанд ва то Парвардигор ба шумо мардум бо он чи баъд аз борон аз сарсабзӣ ва хуррамӣ ҳосил мегардад, аз раҳмати Хеш бичашонад ва то киштиҳо дар баҳр бо хости Ӯ ҳаракат кунанд ва то бо тиҷорати баҳрӣ аз фазли Ӯ рӯзӣ биталабед ва то шукри неъматҳояшро ба ҷо оред ва ин шукргузорӣ боиси афзун шудани рӯзиатон гардад.

47 Ва эй Паёмбар, Мо бегумон қабл аз ту паёмбарони зиёдеро ба сӯи умматҳояшон фиристодем. Пас онҳо ба қавмашон ҳуҷҷатҳоеро, ки ростгӯиашонро нишон медод, оварданд. Қавмашон пайғоми овардаи паёмбаронашонро таксиб карданд. Ба ҳамин сабаб, Мо аз касоне, ки амалҳои бад анҷом доданд, интиқом гирифта, онҳоро бо уқубати Худ ҳалок сохтем ва паёмбаронро бо мӯъминони пайравашон аз ҳалокат наҷот додем. Ва наҷоту нусрат додани мӯъминон ҳаққест, ки Мо онро бар Хеш ҳатмӣ гардонидаем.

48 Аллоҳ (ҷ) Зотест, ки бодҳоро мефиристад, пас бодҳо абрҳоро ба ҳаракат медароранд, пас Ӯ абрҳоро дар осмон кам ё зиёд, ҳар гуна, ки хоҳад, паҳн месозад ва абрҳоро қитъа-қитъа мегардонад. Пас ту эй бинанда, мушоҳида мекунӣ, ки аз байни он абрҳо борон берун меояд. Пас чун Парвардигор ба бандагони хостааш боронро расонад, ногаҳон онҳо аз раҳмати илоҳӣ, ки барояшон борон нозил карда ва он боиси рӯйидани набототи замин ва фароҳам шудани ниёзмандиҳои худ ва чорпоҳояшон гаштааст, хушҳол мешаванд.

49 Ва албатта, онҳо қабл аз он ки Аллоҳ (ҷ) бар эшон борон нозил созад, аз нузули он ноумед буданд.

50 Пас, эй Паёмбар, ба осори борон, ки Аллоҳ (ҷ) бо раҳмати Худ онро бар бандагонаш фуруд меорад, бинигар, ки Аллоҳ (ҷ) заминро баъд аз беҳосилӣ чӣ гуна бо рӯёнидани навъҳои мухталифи наботот зинда мегардонад. Бешак, Он Зоте, ки ин замини хушкидаи беҳосилро зинда гардонид, Ӯ Зиндасозандаи мурдаҳост. Ва Ӯ ба ҳар чиз Тавоност. Чизе Ӯро оҷиз намесозад.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Фиристодани бод, фуруд овардани борон ва ҳаракати киштиҳо дар баҳр аз неъматҳои беҳисоби Парвардигор буда, арзандаи шукргузорӣ мебошад;

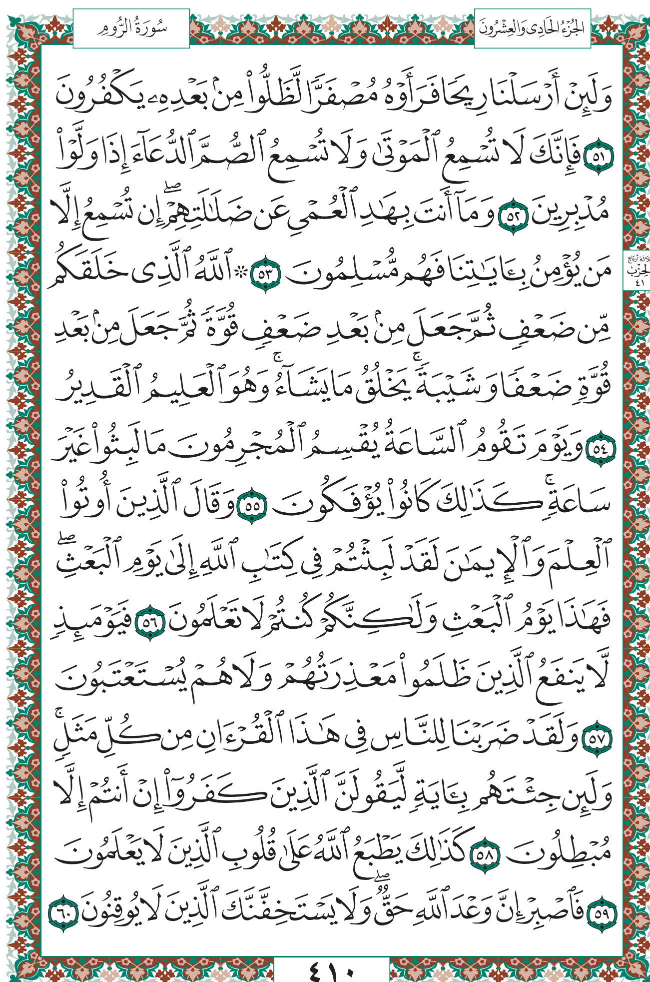
2.Ҳалоксозии ҷиноятпешагон ва наҷот додани мӯъминон қонуни илоҳист;

3.Рӯёнидани замин баъд аз хушкӣ ва беҳосилӣ далели он аст, ки мурдагон дубора зинда мегарданд.

1. Худо дар ин ояти карима рӯй овардан ба сӯи дин, устувор мондан дар он ва таваҷҷӯҳ намудан ба асбоби устувориро бо тамсил баён намуда аст. Чун ҳар кас ба чизе таваҷҷӯҳ кунад, нигоҳашро аз он ба тарафи чапу рост намебарад, рӯяшро намегардонад, онро танҳо ба самти он рост карда, ҳаракат мекунад. (**Мутарҷим**)

2. Ин оят, ки бо ҳарфи “**Лом**”-и баёнгари иллат оғоз шуда аст, аз нигоҳи муфассирон ду тарзи таҳлили наҳвӣ дорад. Яке аз он ду, пайванд сохтани ин ҷумла ба феъли “**ҷудо мешаванд**”-и ояти 43-и собиқ аст. Банда ин раъйро баргузида, дар тарҷумаи боло ҷумлаи “**Мардум рӯзи қиёмат ҷудо мешаванд...**”-ро қайд намудам. Чунки бидуни қайди он маънои оят равшан намешавад. (**Мутарҷим**)

3. Вожаи “**Муждарасон**” бар асоси қоидаи наҳви арабӣ ифодагари ҳол аз калимаи “**Бодҳо**” аст. Лекин ба эътибори он ки асли “**ҳол**” сифат ва дар тарҷума маъно возеҳтар мегардад, онро ба сурати сифат овардем. (**Мутарҷим**)

51 Ва савганд, ки агар Мо барояшон боди зараррасон фиристем ва зироаташонро табоҳ созад, пас онҳо зироати худро баъди сабзрангӣ зардшуда бинанд, бегумон пас аз мушоҳидаи зардшавии он ба дигар неъматҳои сершумори Худо носипосӣ мекунанд.

52 Пас он гуна ки суханатро ба мурдагон шунавонида наметавонӣ ва онро ба шахсони ношунаво вақте рӯй тофта мераванд, шунавонида наметавонӣ, ҳамин тавр аз ӯҳдаи ҳидояти он касоне, ки ба сабаби рӯй гардонидан ва фоида набурдан аз пайғом ба мурдагон ва ношунавоён шабоҳат доранд, намебароӣ.

53 Ва ту наметавонӣ ба кӯрдилони аз роҳи дуруст гумроҳ тавфиқи паймудани роҳи дурустро бидиҳӣ. Бегумон ту суханатро ба шахсоне метавонӣ бишунавонӣ ва тибқи он амал кунанд, ки ба оятҳои Мо имон меоранд. Зеро аз он чи мегӯӣ, фақат мӯъминон фоида мегиранд. Пас онҳо таслим ва мутеи амри Мо ҳастанд.

54 Эй мардум, Аллоҳ (ч) Зотест, ки шуморо аз оби ҳақир офарид, сипас баъд аз даврони нотавонии тифлиатон марҳилаи нерӯмандии мардиро қарор дод, сипас баъд аз даврони мардӣ марҳилаи нотавонӣ ва пиронсолиро қарор дод. Ӯ он чи аз заъф ва қувват хоҳад, меофарад. Ва Ӯ Парвардигори Донандаи ҳама чиз буда, ҳеҷ чиз аз Ӯ пӯшида нест, Тавонои аҷзнопазир аст.

55 Ва рӯзи барпошавии қиёмат гунаҳкорон савганд ёд мекунанд, ки дар қабрашон ҷуз замони андак наистодаанд. Чунончи аз шинохти муддати дар қабр истоданашон баргардонида мешаванд, ҳамин тавр дар дунё аз ҳақ баргардонида мешуданд.

56 Ва касоне аз паёмбарон ва фариштагон, ки Аллоҳ (ч) ба онҳо дониш ва имон додааст, мегӯянд: “**Бешак, шумо дар қабратон ба он андоза, ки Аллоҳ (ч) дар илми азалии Хеш аз рӯзи халқ шуданатон то рӯзи дубора зинда гардониданатон навишта буд, истодед. Пас имрӯз рӯзи аз нав зиндасозии шумост, вале шумо яқин надоштед, ки растохез ҳатман воқеъ мешавад. Аз ин рӯ, онро инкор кардед.**”

57 Пас рӯзе, ки халоиқ барои бозпурсӣ ва гирифтани ҷазо дубора зинда гардонида шаванд, ба золимон узрҳои аз пеши худ бофтаашон суд намерасонад ва аз онҳо талаб карда намешавад, ки бо тавба Худоро аз хештан розӣ гардонанд. Зеро дигар фурсати тавба ва бозгашт ба сӯи Парвардигор гузаштааст.

58 Ва ба дурустӣ ки Мо дар ин Қуръон барои мардум ҳар гуна масалро баён намудем, то ҳақ аз ботил ҷудо ва равшан шавад. Ва эй Паёмбар, савганд, ки агар ту дар бораи содиқ буданат ба онҳо ҳуҷҷат биёрӣ, ҳатман кофирон мегӯянд: “**Шумо даъвогарони нубувват дар он чи овардаед, ботилкороне беш нестед**”.

59 Чунончи Аллоҳ (ч) бар қалби ин тоифаи ба оятҳои овардаат кофиргашта мӯҳр ниҳодааст, ҳамин гуна бар қалби он касоне, ки ҳақ будани динатро намедонанд, мӯҳр мениҳад.

60 Пас эй Паёмбар, бар такзиби қавмат сабр кун. Ҳамоно ваъдаи Аллоҳ (ч) дар бораи он ки бароят нусрат ва қудрат медиҳад, ҳақ буда, таҳаққуқ меёбад. Ва набояд он касоне, ки ба растохез яқин надоранд, боиси шитобкорӣ ва бесабрии ту гарданд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Кофирон вақти омадани офат аз раҳмати Парвардигор ноумед мешаванд;
2.Ҳидояти тавфиқ дар дасти Худованд буда, Паёмбар (с) аз ӯҳдаи иҷрои он намебароянд;
3.Марҳилаҳои умри инсон барои соҳибхирад ва пандпазир мояи ибрат аст;
4.Гунoҳ сабаби мӯҳр ниҳодан бар қалб мегардад.

سُورَةُ لُقْمَانَ — ترتيبها ٣١ — آياتها ٣٤

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

الٓمٓ ١ تِلْكَ ءَايَٰتُ ٱلْكِتَٰبِ ٱلْحَكِيمِ ٢ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّلْمُحْسِنِينَ ٣ ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُونَ ٱلزَّكَوٰةَ وَهُم
بِٱلْءَاخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ٤ أُو۟لَٰٓئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ
هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ٥ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَشْتَرِى لَهْوَ ٱلْحَدِيثِ
لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ ٦ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ءَايَٰتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا
كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِىٓ أُذُنَيْهِ وَقْرًا ۖ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ٧
إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمْ جَنَّٰتُ ٱلنَّعِيمِ ٨
خَٰلِدِينَ فِيهَا ۖ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقًّا ۚ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ٩ خَلَقَ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ۖ وَأَلْقَىٰ فِى ٱلْأَرْضِ رَوَٰسِىَ أَن تَمِيدَ
بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَآبَّةٍ ۚ وَأَنزَلْنَا مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَنۢبَتْنَا
فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ١٠ هَٰذَا خَلْقُ ٱللَّهِ فَأَرُونِى مَاذَا
خَلَقَ ٱلَّذِينَ مِن دُونِهِۦ ۚ بَلِ ٱلظَّٰلِمُونَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ١١

СУРАИ "ЛУҚМОН"
АЗ СУРАҲОИ НОЗИЛШУДА ДАР МАККАИ МУКАРРАМА АЗ РӮИ ТАРТИБ СИВУ ЯКУМ СУРАИ ҚУРЪОНИ КАРИМ ДОРОИ СИВУ ЧОР ОЯТ

Баъзе аз мақсадҳои асосии ин сураи муборака:

Нишон додани ҳикмати мутобиқ ба шариат ва ба ҳайси намуна зикр намудани порае аз қиссаи Луқмони Ҳаким.

Тафсир:

(1) "**Алиф. Лом. Мим.**" Дар ибтидои сураи Бақара сухан оиди тафсири оятҳои шабеҳи ин ҳуруф гузаштааст.
(2) Эй Паёмбар, ин оятҳои ба ту нозилшуда, оятҳои Китоби дорои ҳикмат аст.
(3) Он барои касоне, ки бо иҷрои ҳуқуқи Холиқу халқ некӯкоранд, мояи ҳидоят ва раҳмат аст.
(4) Он некӯкороне, ки намозро дар комилтарин сурати он барпо месозанд ва закоти молро медиҳанд ва онҳо ба растохезу бозпурсӣ ва савобу иқоби охират яқин доранд.
(5) Ин тоифаи мавсуф бар ҳидояти Парвардигорашон устуворона қарор доранд ва инҳо бо ноил гаштан ба ҷаннат ва наҷот аз ҷаҳаннам растагорони ҳақиқӣ ҳастанд.

Чун Худо дар оятҳои қаблӣ сифоти некӯкоронро зикр кард, дар оятҳои зерин сифоти бадкоронро оварда гуфт:
(6) Баъзе аз мардумон ба монанди Назр писари Ҳорис суханони саргармсозандаро бармегузинанд, то мардумро беилм аз дини Аллоҳ (ч) ба сӯи он гардонанд ва оятҳои Аллоҳ (ч)-ро ба масхара гиранд. Дар охират барои ин гурӯҳи дорои сифатҳои ёдшуда азоби хорсозанда аст.
(7) Ва вақте бар он банда оятҳои Мо хонда шавад, аз шуниданаш мутакаббирона пушт мегардонад, гӯё он оятҳоро нашунидааст, мисли он ки дар ду гӯшаш аз шунидани садо сангинӣ аст. Пас эй Паёмбар, ӯро ба азоби дардоваре, ки мунтазираш аст, "**мужда**" бидеҳ.
(8) Ҳамоно он касоне, ки имон меоранд ва амалҳои шоиста анҷом медиҳанд, барои онҳо бӯстонҳои дорои неъмат аст. Онҷо аз неъматҳои омодасохтаи Худо баҳра мебаранд.
(9) Дар ҷаннат ҷовидон мемонанд. Инро ба онҳо Аллоҳ (ч) ваъдаи барҳақ дода ва дар вуқӯи ваъдаи Ӯ шакке нест. Ва Ӯ Зоти Ғолиб буда, дар офариниш, тақдир ва аҳкомаш Боҳикмат аст.
(10) Аллоҳ (ч) осмонҳоро бидуни сутун барафрошта офарид. Шумо осмонҳоро бо чашми сар мебинед, ки сутун надоранд.[1] Ва дар замин кӯҳҳои устуворро насб кард, то замин шуморо наҷунбонад ва дар он аз ҳар навъ ҳайвон мунташир сохт. Ва Мо аз осмон оби боронро фуруд овардем, пас дар замин аз ҳар ҷуфти хушманзар гиёҳонеро, ки мардум ва чаҳорпоён аз он суд мебаранд, рӯёнидем.
(11) Ин ёдшудаҳо офаридаи Аллоҳ (ч) ҳастанд. Пас эй мушрикон, ба Ман он чиро маъбудҳои ба ҷои Худо мепарастидаатон офаридаанд, нишон диҳед?! Балки золимон аз роҳи рост дар гумроҳии ошкоранд. Зеро онҳо ба ҳайси маъбуд чизҳоеро шарики Парвардигор медонанд, ки қудрати офаридан надоранд, баръакс он маъбудҳояшон махлуқанд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Ибодати Худо дар дунё ва охират бандаро растагор месозад;
2.Ҳар гуфтор ва кирдоре, ки бандагонро аз роҳи рост боз дорад, ҳаром аст;
3.Кибр монеи пайравӣ аз ҳақ аст;
4.Аллоҳ (ч) ягона Офаридгор буда, аз мушрикон талаб мекунад, ки агар маъбудҳои онҳо аз уҳдаи офаридан баромада тавонанд, қудраташонро нишон диҳанд.

---

1. Ҷумлаи "**Шумо осмонҳоро...**" тарҷумаи ҷумлаи "**تـــرونه**"-и оят аст. Ҷумлаи мазкур дар матни тафсири боло оварда нашуда аст. Бинобар ин, банда онро ба эътибори дорои маънои азим будан ба сурати ҷумлаи ҷадид овардам. Зеро аз нигоҳи қоидаи наҳви арабӣ як идда муфассирон онро сифати калимаи "**عمـــــــــد-сутунҳо**" қарор додаанд, аммо аз нигоҳи камина ин гуна таҳлили наҳвӣ дар тарҷума эҳтимолан маънои акс медиҳад. Иддаи дигари аҳли тафсир ҷумлаи зикршударо ба мо қабли он рабт надодаанд ва онро ҷумлаи алоҳида дониста, замирашро ба сӯи "**осмонҳо**" баргардондаанд. Банда ин таҳлилро холӣ аз мулоҳиза дониста, дар тарҷума аз он истифода кардаам. (**Мутарҷим**)

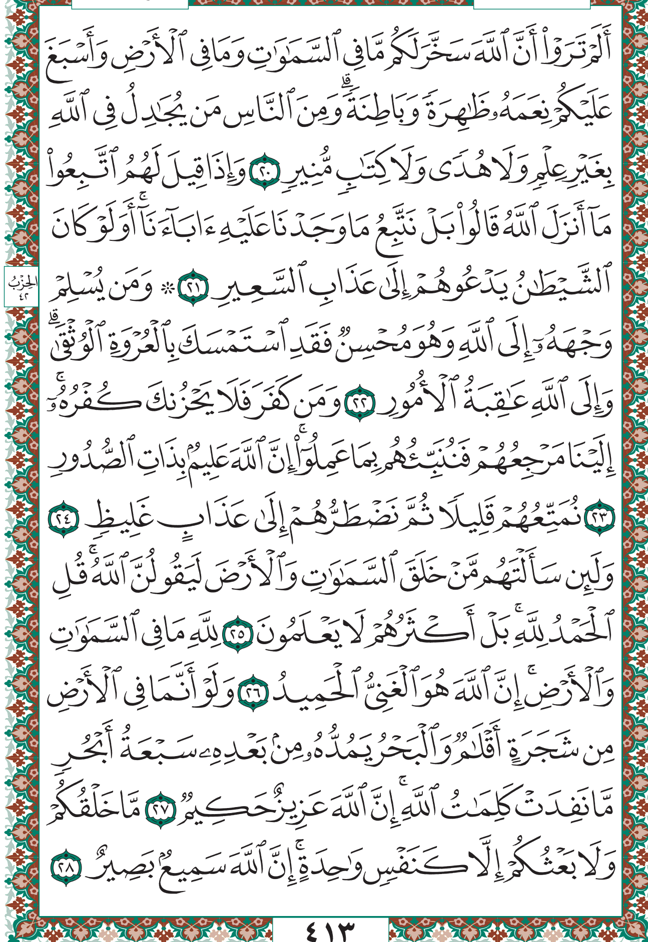
وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا لُقۡمَٰنَ ٱلۡحِكۡمَةَ أَنِ ٱشۡكُرۡ لِلَّهِۚ وَمَن يَشۡكُرۡ فَإِنَّمَا
يَشۡكُرُ لِنَفۡسِهِۦۖ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٞ ١٢ وَإِذۡ قَالَ
لُقۡمَٰنُ لِٱبۡنِهِۦ وَهُوَ يَعِظُهُۥ يَٰبُنَيَّ لَا تُشۡرِكۡ بِٱللَّهِۖ إِنَّ ٱلشِّرۡكَ
لَظُلۡمٌ عَظِيمٞ ١٣ وَوَصَّيۡنَا ٱلۡإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيۡهِ حَمَلَتۡهُ أُمُّهُۥ
وَهۡنًا عَلَىٰ وَهۡنٖ وَفِصَٰلُهُۥ فِي عَامَيۡنِ أَنِ ٱشۡكُرۡ لِي وَلِوَٰلِدَيۡكَ
إِلَيَّ ٱلۡمَصِيرُ ١٤ وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ
لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗاۖ
وَٱتَّبِعۡ سَبِيلَ مَنۡ أَنَابَ إِلَيَّۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم
بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ ١٥ يَٰبُنَيَّ إِنَّهَآ إِن تَكُ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ
خَرۡدَلٖ فَتَكُن فِي صَخۡرَةٍ أَوۡ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ أَوۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ يَأۡتِ
بِهَا ٱللَّهُۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٞ ١٦ يَٰبُنَيَّ أَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ وَأۡمُرۡ
بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَٱنۡهَ عَنِ ٱلۡمُنكَرِ وَٱصۡبِرۡ عَلَىٰ مَآ أَصَابَكَۖ إِنَّ ذَٰلِكَ
مِنۡ عَزۡمِ ٱلۡأُمُورِ ١٧ وَلَا تُصَعِّرۡ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمۡشِ فِي ٱلۡأَرۡضِ
مَرَحًاۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخۡتَالٖ فَخُورٖ ١٨ وَٱقۡصِدۡ فِي مَشۡيِكَ
وَٱغۡضُضۡ مِن صَوۡتِكَۚ إِنَّ أَنكَرَ ٱلۡأَصۡوَٰتِ لَصَوۡتُ ٱلۡحَمِيرِ ١٩

12 Ва Мо бегумон ба Луқмон ҳикмат (**дар дин фаҳми амиқ ва дар корҳо дарёфти дурустӣ**)-ро додем ва ба ӯ гуфтем: “**Эй Луқмон, барои он ки Аллоҳ (ч) ба ту дар анҷоми ибодат тавфиқ додааст, шукри Ӯро ба ҷо биёр. Ва ҳар ки шукри Парвардигорашро ба ҷо меорад, пас фоидаи он яқинан ба худаш бармегардад. Зеро Худо аз сипосгузории банда Бениёз аст. Ва ҳар ки нисбат ба неъмати Худо носипосӣ мекунад ва кофир мешавад, пас зиёни куфрон ва куфраш ба сӯи худаш баргашта, ба Худо чизе зарар намерасонад. Зеро Аллоҳ (ч) аз тамоми махлуқот Бениёз буда, дар ҳама ҳолат Сутуда аст.**”
13 Ва эй Паёмбар, он замонеро ба ёд биёр, ки Луқмон ба писараш дар ҳоле ки ӯро ба кори нек тарғиб ва аз кори бад манъ мекард, гуфт: “**Эй писарам, ба Аллоҳ (ч) ҳеҷ кас ва ҳеҷ чизро шарик магардон. Ҳамоно ибодати ғайри Аллоҳ (ч) дар ҳаққи худ зулми бузург аст. Зеро банда бо ширк овардан дар дӯзах ҷовидон мемонад.**”
14 Ва Мо инсонро амр кардем, ки дар ғайри маъсият падар ва модарашро итоат ва нисбат ба онҳо некӣ кунад. Модараш ӯро дар батнаш ҳамл намуд, ҳол он ки дар вақти бордорӣ бо машаққат андар машаққат рӯбарӯ мешуд. Ва ҷудо сохтани фарзанд аз ширхорагӣ бо интиҳои ду сол аз замони вилодат сурат мегирад. Ва ба инсон гуфтем: “**Дар баробари неъматҳо шукри Аллоҳ (ч)-ро ба ҷо биёр, сипас барои он ки туро волидайнат парвариш додаанд, шукри онҳоро иҷро намо. Бозгашт танҳо ба сӯи Ман аст. Баъд аз он ба ҳар кас дар ивази амалаш ҷазо хоҳам дод.**
15 **Ва агар падару модарат бо такя ба фармонравоии худ бар фарзанд талошашонро сарф созанд, то туро водор намоянд, ки он чиро дар бораат дониш надорӣ,**[1] **ба Ман шарик гардонӣ, дар ин сурат аз волидайнат итоат макун. Ва ҳамроҳи онҳо дар дунё бо некӣ, нигоҳ доштани алоқа ва эҳсон муомила намо. Ва роҳи он касеро пайравӣ кун, ки бо яктопарастӣ ва ибодат ба сӯи Ман баргаштааст. Сипас рӯзи қиёмат бозгашти ҳамаи шумо танҳо ба сӯи Ман аст, баъдан он чиро дар дунё анҷом медодед, бароятон хабар дода, ба некон ҷазои нек ва ба бадон ҷазои бад медиҳам.**”
16 Луқмони Ҳаким дар идома гуфт: “**Ба дурустӣ ки некӣ ё бадӣ ҳарчанд монанди вазни донаи испанд хурд ва дар дохили харсанг пинҳон буда, касе аз он иттилоъ наёбад ё дар ҳар ҷои осмонҳо ё замин бошад, пас бегумон Аллоҳ (ч) рӯзи қиёмат онро меорад ва ба анҷомдиҳандаи он подош медиҳад. Бешак, Аллоҳ (ч) Борикбин буда, корҳои нозук аз Ӯ пӯшида намемонад, аз ҳақиқат ва мавзеи тамоми чиз Бохабар аст.**
17 **Эй писарам, намозро ба сурати комил барпо намо ва ба мардум амри маъруф ва наҳйи мункар бикун ва дар баробари он чи дар ин роҳ ба ту мерасад, босабр бош. Яқинан ин корҳо аз корҳои дорои аҳамиятест, ки Аллоҳ (ч) иҷрои онро бар ту воҷиб гардонида ва ҷуз амалӣ сохтанаш дигар ихтиёр надорӣ.**
18 **Ва мутакаббирона рӯятро аз мардум бармагардон ва дар замин бо шодмонии якҷо бо ғурур роҳ марав. Ба дурустӣ, Аллоҳ (ч) ҳар хиромида роҳравандаи аз неъматҳо ифтихоркунандаро, ки бар мардум кибр намуда, шукри неъматҳоро ба ҷо намеорад, дӯст намедорад.**
19 **Ва дар роҳ рафтан ҳадди миёнаро, ки нишонаи тамкини шахс аст, риоя намуда, шитобон ва оҳиста роҳ марав ва садоятро паст бикун, то ба дигарон озор нарасонӣ. Бегумон зишттарин садоҳо - садои харон аст. Зеро овози бисёр баланд доранд.**”

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Чун Худо дар ояти каримаи боло ранҷи модаронро зикр кард, ба он ишора намуд, ки онҳо ба мавриди эҳсон қарор гирифтан ҳаққи бештар доранд;
2.Фоидаи ибодат ва зиёни маъсият ба худи шахс бармегардад;
3.Таълим ва тарбияи фарзандон воҷиб аст;
4.Одоб дар Ислом шомили рафтори фард ва ҷамъият аст.

1. Аҳли тафсир мегӯянд, инҷо бо инкори дониш дар бораи маъбудҳои сунъӣ вуҷуди худи онҳо инкор шуда аст. Яъне, он чи аслан вуҷуд надорад. (**Мутарҷим**)

أَلَمۡ تَرَوۡاْ أَنَّ ٱللَّهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَأَسۡبَغَ
عَلَيۡكُمۡ نِعَمَهُۥ ظَٰهِرَةٗ وَبَاطِنَةٗۗ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يُجَٰدِلُ فِي ٱللَّهِ
بِغَيۡرِ عِلۡمٖ وَلَا هُدٗى وَلَا كِتَٰبٖ مُّنِيرٖ ٢٠ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ٱتَّبِعُواْ
مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ قَالُواْ بَلۡ نَتَّبِعُ مَا وَجَدۡنَا عَلَيۡهِ ءَابَآءَنَآۚ أَوَلَوۡ كَانَ
ٱلشَّيۡطَٰنُ يَدۡعُوهُمۡ إِلَىٰ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ٢١ ۞ وَمَن يُسۡلِمۡ
وَجۡهَهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ وَهُوَ مُحۡسِنٞ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰۗ
وَإِلَى ٱللَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلۡأُمُورِ ٢٢ وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحۡزُنكَ كُفۡرُهُۥٓۚ
إِلَيۡنَا مَرۡجِعُهُمۡ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوٓاْۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمُۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ
٢٣ نُمَتِّعُهُمۡ قَلِيلٗا ثُمَّ نَضۡطَرُّهُمۡ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٖ ٢٤
وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّنۡ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۚ قُلِ
ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ٢٥ لِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلۡأَرۡضِۚ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡغَنِيُّ ٱلۡحَمِيدُ ٢٦ وَلَوۡ أَنَّمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ
مِن شَجَرَةٍ أَقۡلَٰمٞ وَٱلۡبَحۡرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعۡدِهِۦ سَبۡعَةُ أَبۡحُرٖ
مَّا نَفِدَتۡ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٞ ٢٧ مَّا خَلۡقُكُمۡ
وَلَا بَعۡثُكُمۡ إِلَّا كَنَفۡسٖ وَٰحِدَةٍۚ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعُۢ بَصِيرٌ ٢٨

(20) Эй мардум, оё намедонед ва мушоҳида намекунед,[1] ки Аллоҳ (ч) бароятон аз он чи дар осмонҳо ба мисли офтоб, моҳ ва ситорагон ва он чи дар замин ба мисли ҷонварон, дарахтон ва наботот мавҷуданд, манфиат бурданро осон сохта ва бароятон неъматҳои Худро ба мисли сурати зебо ва андоми нек, ки намоёнанд ва неъматҳои дигарашро ба мисли хирад ва дониш, ки аз чашм пинҳонанд, ба итмом расондааст?! Ва баъзе аз мардум бо вуҷуди ҳамаи ин неъматҳо дар бораи ягонагии Аллоҳ (ч), бидуни ҳеҷ навъ дониши баргирифта аз пайғоми илоҳӣ ва бидуни хиради солим ва китоби равшангари осмонӣ ҷидол мекунанд.

(21) Ва вақте ки ба ин ҷамоаи ҷидолгар гуфта шавад: “**Аз пайғоми фурудовардаи Худо пайравӣ кунед**”, мегӯянд: “**Мо аз он пайравӣ намекунем, балки аз парастиши бутҳо, ки падаронамонро бар он ёфтаем, пайравӣ мекунем.**” Оё агарчи Шайтон гузаштагонашонро ба сабаби бутпарастӣ гумроҳ сохта, сӯи азоби оташи фурӯзони дӯзах даъват кунад, мушрикон онҳоро пайравӣ мекунанд?!

(22) Ва ҳар ки холисона ба сӯи Аллоҳ (ч) рӯй меорад ва ҳол он ки ӯ некӯкор аст, пас бешак, ба устувортарин дастовез чанг задааст, ки ҳар кас аз хавфу хатар наҷот ёфтан хоҳад, ба ҳамин дастовез чанг мезанад, чунки он ҳеҷ гоҳ қатъ намешавад. Ва бозгашти тамоми корҳо танҳо ба сӯи Аллоҳ (ч) аст. Баъдан ба ҳар кас ҷазои амалашро хоҳад дод.

(23) Ва ҳар ки ба Аллоҳ (ч) кофир шавад, пас набояд куфраш туро эй Паёмбар, андӯҳгин гардонад. Рӯзи қиёмат бозгашти ҳамаи онҳо ба сӯи Мост, баъдан ба онҳо аъмоли бади анҷомдодаашонро хабар дода, азобашон мекунем. Ҳамоно Аллоҳ (ч) Донандаи асрори қалбҳост. Ҳеҷ сирре аз Ӯ пӯшида нест.

(24) Мо онҳоро бо додани лаззатҳои дунё замони андак баҳраманд месозем, сипас дар рӯзи қиёмат барои даромадан ба азоби сахти дӯзах маҷбурашон мекунонем.[2]

(25) Ва эй Паёмбар, агар ту аз ин мушрикон бипурсӣ: “**Осмонҳо ва заминро кӣ офаридааст?**”, бегумон дар посух “**Онҳоро Аллоҳ (ч) офаридааст**” мегӯянд. Ба онҳо бигӯ: “**Ситоиш Аллоҳ (ч)-ро, ки бар муқобилатон ҳуҷҷати равшан овард.**” Балки бештарашон аз рӯи ҷоҳилӣ намедонанд, ки чӣ касе сазовори ситоиш аст.

(26) Ҳар он чи дар осмонҳо ва замин вуҷуд дорад, аз рӯи офаридан, моликият ва тадбир танҳо аз Аллоҳ (ч) аст. Ба дурустӣ ки Аллоҳ (ч) аз тамоми махлуқоташ Бениёз буда, дар дунёву охират аз ҷониби кулли мавҷудот Сутуда аст.

(27) Ва агар ҳама дарахтони замин бурида шуда, аз он қалам сохта шавад ва баҳр ба ранг табдил дода шавад ва агарчи ҳафт баҳри дигар ба он ёрӣ диҳанд, каломи Аллоҳ (ч) ба охир намерасад, зеро каломаш анҷом надорад. Бегумон Аллоҳ (ч) Ғолиби Шикастнопазир буда, дар офариниш ва чорасозӣ бағоят Боҳикмат аст.

(28) Эй мардум, бегуфтугӯ, офаридани шумо ва рӯзи қиёмат барои бозпурсӣ ва гирифтани ҷазо зинда гардониданатон дар осонӣ мисли офаридан ва зинда гардонидани як фард аст. Ҳамоно Аллоҳ (ч) Зоти Шунавост, шунидани як садо Ӯро аз садои дигар ғофил намесозад, Биност, дидани чизе Ӯро аз дидани чизи дигар машғул намегардонад. Инчунин офаридан ва дубора зинда кардани як фард Ӯро аз офаридан ва зинда гардонидани дигарон манъ намекунад.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1. Бояд аз неъматҳои Худо барои расидан ба шукргузорӣ ва имон истифода бурда шуда, набояд он боиси носипосӣ ва куфр гардад;
2. Тақлиди кӯр-кӯрона, махсусан дар масъалаҳои эътиқодӣ хеле хатарнок аст;
3. Таслим ва мутеъ гаштан ба Худо, инчунин бо мақсади ризои Ӯ иҷрои некӣ лозим ва зарур аст;
4. Калимаҳои Парвардигор охир надоранд.

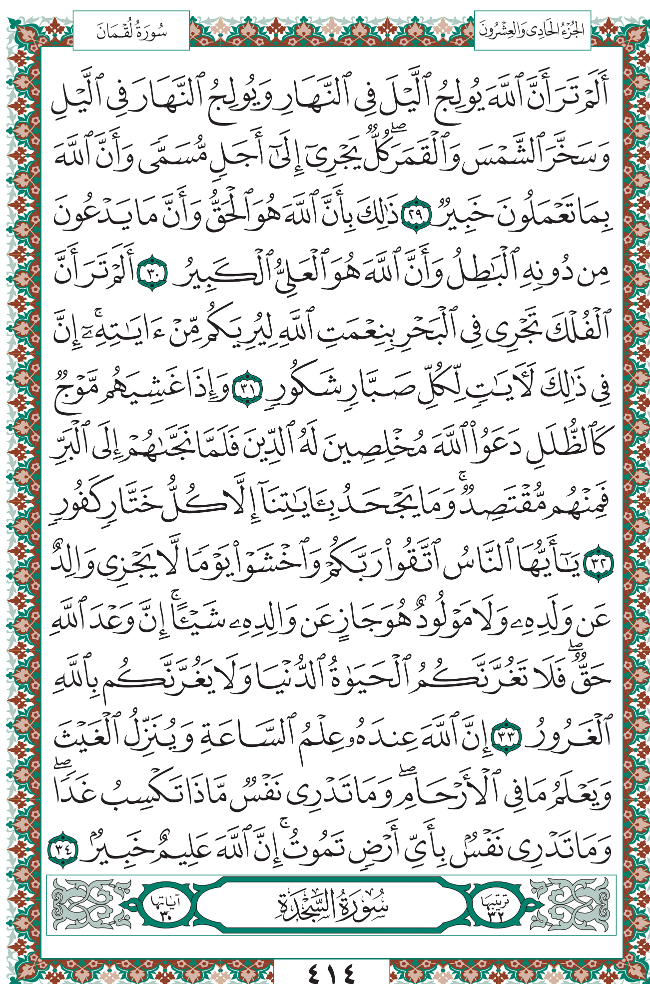
1. Вожаи “**рӯъят**”-и оят дар забони арабӣ ба маънои “**донистан**” ва “**дидан**” меояд, ки якумро “**рӯъяти илмӣ**” ва дуюмро “**рӯъяти басарӣ**” мегӯянд. Инҷо вожаи “**рӯъят**” эҳтимоли ҳарду маъноро дорад. (**Мутарҷим**)
2. Яъне, дигар роҳи халосӣ надоранд. (**Мутарҷим**)

29 Эй мухотаб, оё намедонӣ, ки Аллоҳ (ч) аз шаб кам месозад, то рӯзро афзун гардонад ва аз рӯз кам месозад, то шабро афзун гардонад ва Ӯ масири ҳаракати офтоб ва моҳро муайян кардааст. Ҳар кадоми он то замони муайян дар мадораш ҳаракат мекунад. Ва оё намедонӣ, ки Аллоҳ (ч) аз он чи анҷом медиҳед, Бохабар аст, ҳеҷ амали шумо аз Ӯ пӯшида нест ва бароятон дар бадали он ҷазо хоҳад дод?!

30 Ин тадбиру андозагирии махлуқот шоҳиди медиҳад, ки ягона Аллоҳ (ч) дар Зот, сифот ва корҳояш Ҳақ аст ва он чи мушрикон ғайр аз Ӯ мепарастанд, ботили беасос аст ва ягона Аллоҳ (ч) бо Зот, қудрат ва мақомаш аз ҳамаи мавҷудот Бартару Бузургтар аст.

31 Эй мухотаб, оё надидаӣ, ки киштиҳо дар баҳр бо лутф ва ром гардонидани Аллоҳ (ч) ҳаракат мекунанд, то ба шумо мардум баъзе аз нишонаҳои азими Худро, ки бар қудрат ва лутфи Ӯ далолат мекунанд, нишон диҳад. Ба дурустӣ, дар ин ёдшудаҳо барои касе, ки дар мусибат зиёд босабр ва дар неъмат зиёд шукргузор аст, далолатҳо бар қудрати илоҳист.

32 Ва чун онҳоро аз ҳар ҷониб мавҷи ба кӯҳҳо ва абрҳо монанд иҳота намояд, танҳо Аллоҳ (ч)-ро дуо мекунанд, дуо ва ибодатро холис барои Ӯ анҷом медиҳанд. Пас чун Аллоҳ (ч) дуояшонро бипазирад ва онҳоро ба сӯи хушкӣ наҷот дода, аз ғарқшавӣ нигоҳ дорад, пас аз онҳо баъзе миёнарав буда, шукри бар зиммааш воҷибро ба ҳадди комил ба ҷо намеорад[1] ва баъзеи дигар нисбат ба неъматҳои илоҳӣ носипосӣ меварзад. Ва оятҳои Моро танҳо шахси монанди ин бандаи зикршудаи аҳдшикани носипос, ки чун аз гирифторӣ наҷоташ додем, ба ваъдааш вафо ва шукргузорӣ накард, инкор мекунад.

الجزء الحادي والعشرون
سورة لقمان
أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ يُولِجُ ٱلَّيْلَ فِي ٱلنَّهَارِ وَيُولِجُ ٱلنَّهَارَ فِي ٱلَّيْلِ
وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِيٓ إِلَىٰٓ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ ٱللَّهَ
بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ٢٩ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ
مِن دُونِهِ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ٣٠ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
ٱلْفُلْكَ تَجْرِي فِي ٱلْبَحْرِ بِنِعْمَتِ ٱللَّهِ لِيُرِيَكُم مِّنْ ءَايَٰتِهِۦٓ إِنَّ
فِي ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ٣١ وَإِذَا غَشِيَهُم مَّوْجٌ
كَٱلظُّلَلِ دَعَوُا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ
فَمِنْهُم مُّقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ
٣٢ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمْ وَٱخْشَوْا۟ يَوْمًا لَّا يَجْزِي وَالِدٌ
عَن وَلَدِهِۦ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَن وَالِدِهِۦ شَيْـًٔا إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ
حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِٱللَّهِ
ٱلْغَرُورُ ٣٣ إِنَّ ٱللَّهَ عِندَهُۥ عِلْمُ ٱلسَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ ٱلْغَيْثَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي ٱلْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَمَا تَدْرِي نَفْسٌۢ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌۢ ٣٤
آياتها ٣٠ سُورَةُ السَّجْدَةِ ترتيبها ٣٢
٤١٤

33 Эй мардум, аз ғазабу азоби Парвардигоратон бо иҷро кардани дасурот ва худдорӣ аз манъкардаҳояш бипарҳезед ва аз уқубати рӯзе битарсед, ки дар он падар аз фарзандаш чизеро дур сохта наметавонад ва фарзанд низ аз падараш чизеро бартараф намесозад. Бешак, ваъдаи Аллоҳ (ч) дар бораи ҷазои рӯзи охират дуруст буда, ногузир ба вуқӯъ мепайвандад. Пас набояд ҳаёти дунё шуморо бо лаззат ва саргармиҳо бифиребад ва набояд Шайтон шуморо бо бурдбории Парвардигор, ки бандагонашро зуд ҷазо намедиҳад, ғофил сохта, бифиребад.

34 Бешак, илми замони фаворасии қиёмат танҳо назди Аллоҳ (ч) аст, кай барпошавии онро Ӯ медонад, боронро ҳар вақте хоҳад, фуруд меорад ва писар ё духтар, некбахт ё бадбахт будани ҷанини бачадони модаронро ягона Ӯ медонад. Ва ҳеҷ кас намедонад, ки пагоҳ аз некӣ ва бадӣ чиро анҷом медиҳад, ва ҳеҷ кас намедонад, ки дар куҷо мемирад, балки ин ҳамаро ягона Аллоҳ (ч) медонад. Бешак, Аллоҳ (ч) Донандаи Бохабар аст. Ҳеҷ чиз аз Ӯ пӯшида нест.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Кам ва зиёд шудани шабу рӯз ва мусаххар сохтани офтобу моҳ нишонаҳои қудрати Худо ва неъматҳои қобили шукргузорист;

2.Сабру шукр ду василаи ибрат гирифтан аз нишонаҳои қудрати Парвардигор аст;

3.Тарси қиёмат шахсро аз мафтун гаштан ба дунё ва тобеъ шудан ба васвасаҳои Шайтон нигоҳ медорад;

4.Илми Худо ғайбро иҳота кардааст.

1. Маънои “**миёнаравӣ**” дар ин ояти карима ба мақсади инкор ва мазаммат омада аст. Яъне, вақте кас чунин ҳолатҳои даҳшатнокро мушоҳида карда, дучори он шавад, сипас Худо ӯро наҷот диҳад, бояд шукри ин неъматро ба таври зарурӣ иҷро созад. Аммо чун банда шукри зарурира ба ҷо намеорад, пас дар баробари неъмати Парвардигор кӯтоҳӣ карда аст. Албатта, ин ояти карима бо маъноҳои дигар низ тафсир шуда аст, аммо аз сабаби он ки оят аз ҷониби муаллифон ҳамин гуна шарҳ ёфта аст, банда низ онро бидуни тағйир бо овардани тавзеҳ дар ҳошия тарҷума намудам. (**Мутарҷим**)

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

الٓمٓ ١ تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ٢
أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۚ بَلْ هُوَ ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا
مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ٣ ٱللَّهُ
ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِىٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ٤ يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ إِلَى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ
إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥٓ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ٥ ذَٰلِكَ
عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ٦ ٱلَّذِىٓ أَحْسَنَ
كُلَّ شَىْءٍ خَلَقَهُۥ ۖ وَبَدَأَ خَلْقَ ٱلْإِنسَٰنِ مِن طِينٍ ٧ ثُمَّ جَعَلَ
نَسْلَهُۥ مِن سُلَٰلَةٍ مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ٨ ثُمَّ سَوَّىٰهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن
رُّوحِهِۦ ۖ وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَٰرَ وَٱلْأَفْـِٔدَةَ ۚ قَلِيلًا
مَّا تَشْكُرُونَ ٩ وَقَالُوٓا۟ أَءِذَا ضَلَلْنَا فِى ٱلْأَرْضِ أَءِنَّا لَفِى
خَلْقٍ جَدِيدٍۭ ۚ بَلْ هُم بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ كَٰفِرُونَ ١٠ ۞ قُلْ يَتَوَفَّىٰكُم
مَّلَكُ ٱلْمَوْتِ ٱلَّذِى وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ١١

СУРАИ "САҶДА"
АЗ СУРАҲОИ НОЗИЛШУДА ДАР МАККАИ МУКАРРАМА
АЗ РӮИ ТАРТИБ СИВУ ДУЮМ СУРАИ ҚУРЪОНИ КАРИМ
ДОРОИ СӢ ОЯТ

Баъзе аз мақсадҳои асосии ин сураи муборака:

Баён кардани далелҳои исботсозандаи ҳақиқат, аз ҷумла ҳақиқати офариниш ва ҳолатҳои гуногуни инсон ва саҳнаҳои дар Қуръон дар ин маврид нозилшуда.

Тафсир:

(1) "**Алиф. Лом. Мим.**" Дар ибтидои сураи Бақара сухан оиди тафсири оятҳои шабеҳи ин ҳуруф гузаштааст.

(2) Ин Қуръони овардаи Муҳаммад (с), ки дар он шак нест, аз сӯи Парвардигори ҷаҳониён нозил шудааст.

(3) Ҳамоно кофирон мегӯянд: "**Муҳаммад ин Китобро дар ҳаққи Худо аз пеши худ бофтааст.**" Ҳақиқат он гуна ки онҳо даъво доранд, нест, балки Қуръон Китоби барҳақ аст, дар боби он ки бар ту Паёмбар аз сӯи Парвардигорат фуруд омадааст, шакке нест, то қавмеро аз азоб битарсонӣ, ки пеш аз ту ба онҳо бимдиҳандае наомада буд, то ба роҳи рост ҳидоят ёбанд ва аз он пайравӣ карда, амал кунанд.

(4) Аллоҳ (ч) Онест, ки осмонҳову замин ва мавҷудоти байнашонро дар шаш рӯз офарид ва ҳол он ки Ӯ қудрат дошт онҳоро дар камтар аз як мижа задан офарад, сипас чунончи шоистаи Ӯст, бар арш баромад. Ва эй мардум, шумо ҷуз Ӯ ёвар ва шафоаткунанда надоред, ки ёриатон расонад ё наздаш ба нафъи шумо шафоат кунад. Оё намеандешед, то Аллоҳи Ягонаро бипарастед ва аз ширк бипарҳезед.

(5) Аллоҳ (ч) ҳама корҳои мавҷудоти осмонҳо ва заминро чорасозӣ мекунад. Сипас он кор дар рӯзе,[1] ки миқдораш аз он чи шумо дар дунё мешуморед, ҳазор сол аст, ба сӯи Ӯ боло меравад.

(6) Ин Офаридгори Чорасози умури мавҷудот Донандаи ниҳон ва ошкор аст, чизе аз Ӯ махфӣ нест, Ғолиби аз душманон интиқомситону нисбат ба бандагонаш Меҳрубон аст.

(7) Он Зоте, ки ҳар чи офарид, некӯ офарид ва офаридани нахустин башар - Одамро бидуни намунаи собиқ аз гил оғоз намуд.

(8) Сипас насли ӯро аз фишурдаи оби ҳақири нутфа[2] халқ кард.

(9) Сипас офариниши ӯро баробарандом ба итмом расонид ва ба воситаи фаришта аз рӯҳи[3] мутаалиқ ба Худ дар он дамид ва барои шумо гӯшҳо ва чашмҳо ва қалбҳоро офарид, то бишунавед, бубинед ва бифаҳмед. Шумо дар баробари ин неъматҳо кам шукргузорӣ мекунед.

(10) Ва мушрикони такзибгари растохез мегӯянд: "**Вақте мемирем ва зери замин нопадид шуда, ҷисмамон ба хок табдил мегардад, оё аз нав зинда гардонида мешавем?! Ин ба ақли мо намеғунҷад.**" Балки онҳо дар воқеъ ба зиндашавии баъд аз марг кофиранд.

(11) Эй Паёмбар, ба ин мушрикони такзибгари зиндашавии баъди марг бигӯ: "**Шуморо он фариштаи марг, ки Аллоҳ (ч) гирифтани ҷонатонро ба ӯ ҳавола кардааст, мемиронад. Баъдан рӯзи қиёмат барои пурсуҷӯ ва гирифтани ҷазо танҳо ба сӯи Парвардигоратон баргардонида мешавед.**"

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

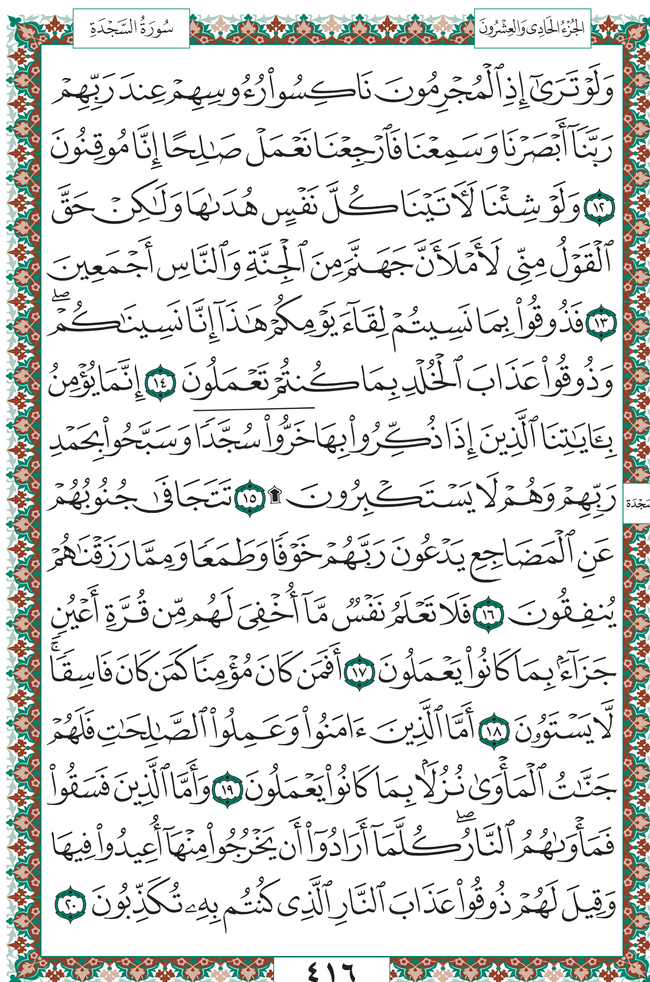
1.Ҳикмати биъсати паёмбарон ҳидояти мардум ба роҳи рост аст;

2.Сифати "**Бар Арш баромадан**" нисбат ба Худо бидуни ташбеҳ ва тамсил собит аст;

3.Оятҳои ёдшуда нишондиҳандаи онанд, ки мушрикон новобаста аз равшании далелҳо зинда гардидани баъди маргро номумкин меҳисобанд.

---

1. Баъзе аз муфассирон мегӯянд, мурод аз рӯзи зикршуда рӯзи қиёмат аст. Ояти мавриди назар назди аҳли тафсир бо чанд ваҷҳ эзоҳ дода шуда аст. (**Мутарҷим**)
2. Яъне, Аллоҳ (ч) ин махлукеро, ки ҷаҳон-ҷаҳон розҳо дар вуҷудаш пинҳон аст, аз оби дар зоҳир беарзиш офарида аст. (**Мутарҷим**)
3. Изофаи "**Рӯҳ**" ба сӯи Худо бо мақсади исхтисос ва изҳори шарофати он аст. Бинобар ин, дар тарҷума "**рӯҳи мутааллиқ ба Худ**" оварда шуд. (**Мутарҷим**)

(12) Ва рӯзи қиёмат гунаҳкоронро дар ҳоле мебинӣ, ки ба ба сабаби инкори растохез пеши Парвардигорашон сарафкандаву шармандаанд ва мегӯянд: “**Парвардигоро, он растохезеро, ки дурӯғ мегуфтем, бо чашми сар дидем ва далели ростгӯии паёмбаронро шунидем. Пас моро ба зиндагонии дунё баргардон, то амали нек анҷом диҳем, ки Туро аз мо розӣ гардонад. Ҳамоно мо инак нисбат ба растохез ва ростқавлии паёмбарон яқин кардем.**” Агар ту[1] гунаҳкоронро дар ин ҳолат мушоҳида кунӣ, бегумон саҳнаи даҳшатнокро мебинӣ.

(13) Ва агар ба ҳар кас додани ҳидояти тавфиқро мехостем, онро ба вай медодем, валекин қавли Ман аз рӯи ҳикмат ва адолат қатъӣ гаштааст, ки ҳатман рӯзи қиёмат дӯзахро аз ҳамаи ҷинҳо ва инсонҳои кофир пур мекунам. Зеро худ имону роҳи ростро гузошта, куфр ва залолатро баргузиданд.

(14) Рӯзи қиёмат ба онҳо сарзанишкунон гуфта мешавад: “**Пас ба сабаби он ки дар дунё аз мулоқоти Аллоҳ (ч) дар қиёмат барои бозпурсӣ ғофил будед, азобро бичашед. Ҳамоно Мо низ шуморо дар азоб мегузорем, то аз он ранҷ баред. Ва барои он гуноҳоне, ки дар дунё содир мекардед, азоби абадии дӯзахро бичашед.**”

Чун Худованд дар оятҳои зикршуда ҳолати гунаҳкоронро овард, дар оятҳои зерин ҳолати мӯъминонро баён карда гуфт:

(15) Бешак, ба оятҳои бар Паёмбар фурудовардаи Мо касоне имон меоранд, ки чун бо он оятҳо панд дода шаванд, барои Худо саҷдакунон ба замин меафтанд ва Парвардигорашонро ба покӣ ёд карда, ситоиш мекунанд ва онҳо ҳаргиз аз ибодат ва саҷдаи Ӯ кибр намеварзанд.

(16) Паҳлӯҳои онҳо аз рахтҳои хобашон дур мешавад, ҷойгаҳи хоби хешро гузошта, дар намозу ғайри он аз тарси азоб ва тамаъ ба раҳмати илоҳӣ ба Парвардигорашон рӯ оварда, Ӯро дуо мекунанд ва аз амволе, ки Мо ба онҳо рӯзӣ додаем, дар роҳамон харҷ менамоянд.

(17) Пас ҳеҷ кас он чиро, ки Аллоҳ (ч) барои мӯъминон дар ивази он чи дар дунё аз аъмоли нек анҷом медоданд, ҳамчун подош омода намудааст, ки боиси оромиши чашмонашон мегардад, намедонад. Ин подошест, ки аз сабаби азаматаш ҳеҷ кас ба ҷуз Аллоҳ (ч) дар бораи он огоҳии комил надорад.

(18) Оё бандае, ки ба Парвардигор имон оварда, тибқи дастуроташ амал мекунад, монанди бандаи аз итоати Ӯ хориҷшуда аст?! Ҳеҷ гоҳ ин ду тоифа назди Аллоҳ (ч) дар подош баробар нестанд.

(19) Аммо он касоне, ки имон меоранд ва корҳои шоиста мекунанд, пас подоши барои онҳо омодашуда бӯстонҳои ҷои истиқомати абадӣ аст. Дар бадали он чи аз корҳои нек анҷом медоданд, бо икроми илоҳӣ дар он боғҳо қарор мегиранд.

(20) Ва аммо он касоне, ки бо куфру маъсият аз итоати Худо берун шудаанд, пас рӯзи қиёмат қароргоҳи барои онҳо омодагардида дӯзах буда, онҷо абадӣ мемонанд. Ҳар вақт қасди аз он оташ берун шуданро кунанд, ба он баргардонида мешаванд ва ба онҳо бо сарзаниш гуфта мешавад: “**Азоби оташеро, ки паёмбарон дар дунё шуморо аз он метарсониданд, аммо онро инкор мекардед, бичашед.**”

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Имони кофирон рӯзи қиёмат фоида надорад, чунки маҳшар рӯзи пурсуҷӯ буда, дигар фурсати амал нест;

2.Ғафлат аз мулоқоти Худо дар қиёмат хатари ҷиддӣ дорад;

3.Намози таҳаҷҷуд аз сифоти бандагони аҳли имон аст.

1. Мухотаби ин оят Паёмбар (с) ё дар умум ҳар хонандаи Қуръон мухотаби он аст. (**Мутарҷим**)

وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَدْنَىٰ دُونَ ٱلْعَذَابِ ٱلْأَكْبَرِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ ثُمَّ
أَعْرَضَ عَنْهَآ ۚ إِنَّا مِنَ ٱلْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا
مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ فَلَا تَكُن فِى مِرْيَةٍ مِّن لِّقَآئِهِۦ ۖ وَجَعَلْنَٰهُ
هُدًى لِّبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا
لَمَّا صَبَرُوا۟ ۖ وَكَانُوا۟ بِـَٔايَٰتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُوا۟ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
﴿٢٥﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ ٱلْقُرُونِ
يَمْشُونَ فِى مَسَٰكِنِهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَءَايَٰتٍ ۖ أَفَلَا يَسْمَعُونَ
﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا نَسُوقُ ٱلْمَآءَ إِلَى ٱلْأَرْضِ ٱلْجُرُزِ فَنُخْرِجُ
بِهِۦ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَٰمُهُمْ وَأَنفُسُهُمْ ۖ أَفَلَا يُبْصِرُونَ
﴿٢٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا ٱلْفَتْحُ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٨﴾
قُلْ يَوْمَ ٱلْفَتْحِ لَا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِيمَٰنُهُمْ وَلَا هُمْ
يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَٱنتَظِرْ إِنَّهُم مُّنتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

٣٣ سُورَةُ الأَحْزَابِ ٧٣

(21) Ва Мо яқинан ба ин такзибгарони аз тоати Парвардигорашон хориҷ агар тавба накунанд, қабл аз азоби бузургтари рӯзи қиёмат дар дунё баъзе аз ранҷҳо ва сахтиҳоро мечашонем, то ба сӯи ибодати Худо баргарданд.
(22) Ва ҳеҷ кас аз он шахсе, ки бо оятҳои Парвардигораш панд дода шуд, вале панд нагирифт, сипас аз он оятҳо бидуни таваҷҷӯҳ рӯй тофт, золимтар нест. Бешак, Мо аз муҷримони бо куфру гуноҳ аз оятҳоямон баргашта интиқом мегирем.
(23) Ва яқинан Мо ба Мӯсо (а) Тавротро додем. Пас эй Паёмбар, аз мулоқоти худ бо Мӯсо[1] дар шаби Исроъ ва воқеаи Меъроҷ шак макун. Ва Китоби бар Мӯсо нозилкардаамонро барои Бани Исроил ҳидоятгар аз гумроҳӣ гардонидем.
(24) Ва чун Бани Исроил дар иҷрои амрҳо ва дурӣ аз манъкардаҳои илоҳӣ ва озори роҳи даъват сабр карданд ва оятҳои бар Паёмбарашон фурудовардаи Моро қотеона тасдиқ менамуданд, Мо аз байни онҳо пешвоёнеро қарор додем, ки мардум дар роҳи ҳақ пайравашон буданд ва онҳо бо фармони Мо мардумро ба роҳи дуруст ҳидоят мекарданд.
(25) Эй Паёмбар, ҳамоно рӯзи қиёмат байни онҳо дар бораи он чи бо якдигар дар дунё ихтилоф мекарданд, ягона Парвардигорат қазоват карда, ҳақро аз ноҳақ ҷудо месозад ва ба ҳар кас ҷазои босазо медиҳад.
(26) Оё куффори Макка кӯр шудаанд ва ба ҳамин иллат барояшон маълум нагаштааст, ки Мо қабл аз онҳо чӣ қадар умматҳои гузаштаро ҳалок сохтаем, дар ҳоле ки кофирони Макка дар масканҳои умматҳои собиқ, ки пеш аз ҳалокшавиашон дар онҷо мезистанд, роҳ мераванд,[2] вале панд намегиранд. Бешак, дар он чи бо умматҳои қаблӣ ба сабаби куфр ва маъсияташон рух додааст, ибратҳои зиёд мавҷуд буда, далели ростгӯии паёмбарон аст. Оё ин такзибкунандагони оятҳои илоҳиро ба маънои пазируфтан ва панд гирифтан намешунаванд?!
(27) Оё ин дурӯғшуморандагони растохез намебинанд, ки Мо оби боронро ба сӯи замини хушкидаи бегиёҳ мефиристем, пас ба воситаи он зироатеро, ки шутурону говону гӯсфандонашон ва худашон аз он мехӯранд, мерӯёнем?! Оё инро намебинанду намефаҳманд, ки Холиқи дар рӯёнидани замини хушкида Тавоно мурдагонро низ зинда сохта метавонад?!
(28) Ва такзибгарони растохез зудтар омадани азобро талаб намуда мегӯянд: “**Ин ҳукме, ки даъво доред рӯзи қиёмат байни мову шумо файсала мекунад ва мо ба дӯзах ва шумо ба биҳишт меравед, кай воқеъ мешавад?**”
(29) Эй Паёмбар, ба онҳо бигӯ: “**Ин ваъда рӯзи қиёмат таҳаққуқ меёбад. Қиёмат рӯзи қазоват байни бандагон мебошад. Он рӯз ба касоне, ки дар дунё кофир шуда, баъд аз мушоҳидаи азоб имон овардаанд, имонашон суд намебахшад ва инчунин онҳо ба ақиб баргардонида, мӯҳлат дода намешаванд, то тавба кунанд ва ба сӯи Парвардигорашон баргарданд.**”
(30) Пас эй Паёмбар, аз инҳо рӯй баргардон, зеро дар залолат фурӯ рафтаанд ва мунтазири он азобе бош, ки ба онҳо фуруд меояд. Ҳамоно онҳо мунтазири азоби ваъдадодаат ҳастанд.

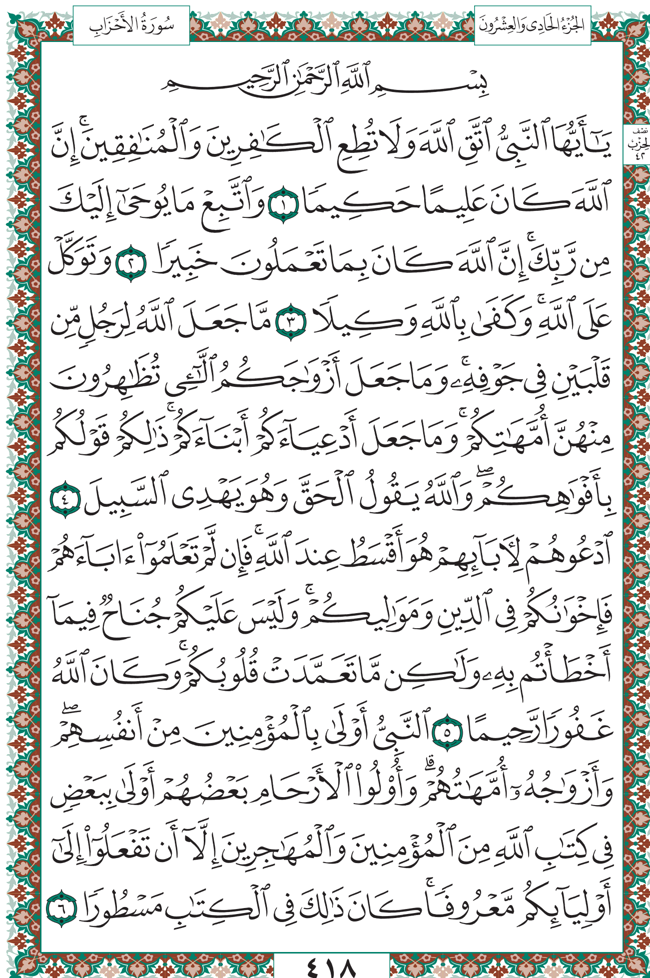
Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1. Азоби кофир дар дунё роҳе барои тавбаи ӯст;
2. Мулоқоти Паёмбар (с) бо Мӯсо (а) дар шаби Исроъ ва Меъроҷ собитшуда аст;
3. Сабр ва яқин ду сифати муҳимми раҳбарони динӣ аст.

---

1. Дар бораи ҷонишини шахси танҳо (**замири ғоиб**)-и калимаи “لقائه” аҳли тафсир назарҳои гуногун доранд. Муаллифони китоб онро ба сӯи Мӯсо (а) баргардонидаанд. Тафсири мазкур аз Қатода ибни Диома (р), ки аз шогирдони Ибни Аббос (р) мебошад, ворид шуда аст. (**Мутарҷим**)
2. Яъне, мушрикони Макка дар сафарҳои тиҷоратӣ аз назди диёри умматҳои қаблан ҳалокшуда мегузаштанд ва бо чашми сар фарҷоми бади онҳоро мушоҳида мекарданд, вале панд намегирифтанд. (**Мутарҷим**)

СУРАИ “АҲЗОБ”
АЗ СУРАҲОИ НОЗИЛШУДА ДАР МАДИНАИ МУНАВВАРА АЗ РӮИ ТАРТИБ СИВУ СЕЮМ СУРАИ ҚУРЪОНИ КАРИМ ДОРОИ ҲАФТОДУ СЕ ОЯТ

Баъзе аз мақсадҳои асосии ин сураи муборака:

Мавриди диққати бештар қарор додани мавзӯи инояти Аллоҳ (ҷ) ба Расули акрам (с) ва ҳимояти эшон бо хонадонашон.

Тафсир:

(1) Эй Паёмбар, (**ҳамроҳи пайравонат**) бо иҷрои амрҳо ва парҳез аз наҳйҳо бар тақво ва тарс аз Аллоҳ (ҷ) собитқадам монда, танҳо аз Ӯ битарс ва аз хостаҳои кофирон ва мунофиқон пайравӣ макун. Яқинан Аллоҳ (ҷ) Донандаи макри кофирону мунофиқон буда, дар офариниш ва тадбири корҳояш бағоят Боҳикмат аст.

(2) Ва аз он чи Парвардигорат ба ту ваҳй мефиристад, пайравӣ кун. Ҳамоно Аллоҳ (ҷ) аз он чи анҷом медиҳед, Огоҳ аст. Ҳеҷ чизе аз огоҳии Ӯ дур нест ва дар ивази ҳар сухану амал ба соҳибаш ҷазо хоҳад дод.

(3) Ва дар ҳамаи корҳоят танҳо ба Аллоҳ (ҷ) такя намо. Ва Аллоҳ (ҷ) ба сифати Нигаҳбон барои касе, ки ба Ӯ эътимод мекунад, basanda аст.

(4) Аллоҳ (ҷ) барои ҳеҷ марде дар синааш ду дил қарор надодааст. Ва ҳамсаронатонро, ки бо онҳо “Зиҳор” мекунед, модаронатон насохтааст. Ва фарзандхондаҳоятонро писарони аслии шумо нагардонидааст. Чунончи Аллоҳ (ҷ) ба банда як дил медиҳад, ҳамин гуна ҳамсаронатон модар ва фарзандхондаҳоятон писарони шумо намешаванд. “**Зиҳор**”, ки мард бо ҳамин роҳ ҳамсарашро бар худ ҳаром месозад ва инчунин писархонд гирифтан аз одатҳои даврони ҷоҳилият буда, Ислом онро ботил гардонидааст. Ин “**Зиҳор**” ва писархонд гирифтан суханест, ки шумо онро бо даҳонатон мегӯед, аммо ҳақиқат надорад. Ҳамсар модар ва писархонд фарзанд шуда наметавонад. Ва Аллоҳ (ҷ) ҳақро мегӯяд, то бандагон бо он амал кунанд ва Ӯ ба роҳи рост раҳнамоӣ менамояд.

(5) Ононеро, ки писари хеш мепиндоред, ба падарони ҳақиқиашон нисбат диҳед. Чунки ин мансуб донистани онҳо ба падаронашон назди Аллоҳ (ҷ) адолати воқеӣ аст.[1] Пас агар падаронашонро надонед, то ба онҳо нисбаташон диҳед, он вақт онҳо бародарони динӣ ва ғуломони озодкардаи шумо ҳастанд. Ба онҳо бо нидои “**Эй бародарам**” ё “**Эй писари амакам**” муроҷиат кунед. Ва чун хато карда, писархондаро ба падархондаааш нисбат диҳед, бар шумо ҳеҷ гуноҳе нест, валекин вақте қасдан инро ба забон меоред, гунаҳкор мешавед. Ва Аллоҳ (ҷ) нисбат ба бандагони тавбакор бағоят Бахшандаи Меҳрубон аст. Барои ҳамин онҳоро зуд муҷозот намекунад ва фурсаташон медиҳад.

(6) Паёмбар (с) ба мӯъминон дар он чи онҳоро ба сӯяш мехонад, аз худашон сазовортар аст. Агар дар коре майли онҳо бо майли Паёмбар (с) муқобил қарор гирад, пас хостаи Паёмбар (с) аз хостаи онҳо бартар аст ва ҳаққи мухолифат надоранд. Ва ҳамсаронаш ҳукман модарони ҳамаи мӯъминонанд. Баъд аз вафоти Паёмбар (с) ҳеҷ кас аз мӯъминон наметавонад бо занонаш ақди издивоҷ бандад. Ва дар мерос соҳибони қаробати хешовандӣ дар Китоби Аллоҳ (ҷ) ба якдигар аз аҳли имон ва ҳиҷрат, ки қаблан дар зуҳури Ислом аз ҳамдигар мерос мебурданд ва баъдан ин ҳукм мансух шуд, сазовортаранд, ҷуз он ки шумо мӯъминон дар ҳаққи дӯстони ғайри ворисатон кори неке аз васият ё эҳсон кунед, пас ба ин ҳақ доред. Ин ҳукм дар Лавҳи Маҳфуз муқаррар ва собит аст. Бинобар ин, бояд бо он амал намоед.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Касе аз он ки дар амри маъруф ва наҳйи мункар мухотаб қарор гирад, бартар ва бениёз нест;

2.Худо уммати Исломро бо хатокорӣ ҷазо намедиҳад;

3.Тақдими хостаи Паёмбар (с) бар хостаи хеш фарз аст;

4.Ҳамсарони Паёмбар (с) соҳиби мақоми баланданд. Издивоҷ бо онҳо ҳаром буд. Зеро онҳо ҳукман модарони мӯъминонанд.

---

1. Имом Алусӣ (р) дар тафсири “**Рӯҳ-ул-маонӣ** “ ин ҷумларо ҳамчун баёни иллати ҷумлаи фармонии қаблӣ шарҳ дода аст. Бинобар ин, банда дар садри ҷумла калимаи “**Зеро**” оварда, онро иллати каломи собиқ тарҷума намудам. (**Мутарҷим**)

وَإِذۡ أَخَذۡنَا مِنَ ٱلنَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمۡ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٖ وَإِبۡرَٰهِيمَ
وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ٱبۡنِ مَرۡيَمَۖ وَأَخَذۡنَا مِنۡهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظٗا ٧
لِّيَسۡـَٔلَ ٱلصَّٰدِقِينَ عَن صِدۡقِهِمۡۚ وَأَعَدَّ لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابًا أَلِيمٗا
٨ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱذۡكُرُواْ نِعۡمَةَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ إِذۡ جَآءَتۡكُمۡ
جُنُودٞ فَأَرۡسَلۡنَا عَلَيۡهِمۡ رِيحٗا وَجُنُودٗا لَّمۡ تَرَوۡهَاۚ وَكَانَ ٱللَّهُ
بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرًا ٩ إِذۡ جَآءُوكُم مِّن فَوۡقِكُمۡ وَمِنۡ أَسۡفَلَ
مِنكُمۡ وَإِذۡ زَاغَتِ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلۡقُلُوبُ ٱلۡحَنَاجِرَ
وَتَظُنُّونَ بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا۠ ١٠ هُنَالِكَ ٱبۡتُلِيَ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ وَزُلۡزِلُواْ
زِلۡزَالٗا شَدِيدٗا ١١ وَإِذۡ يَقُولُ ٱلۡمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم
مَّرَضٞ مَّا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ إِلَّا غُرُورٗا ١٢ وَإِذۡ قَالَت طَّآئِفَةٞ
مِّنۡهُمۡ يَٰٓأَهۡلَ يَثۡرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمۡ فَٱرۡجِعُواْۚ وَيَسۡتَـٔۡذِنُ فَرِيقٞ
مِّنۡهُمُ ٱلنَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوۡرَةٞ وَمَا هِيَ بِعَوۡرَةٍۖ إِن يُرِيدُونَ
إِلَّا فِرَارٗا ١٣ وَلَوۡ دُخِلَتۡ عَلَيۡهِم مِّنۡ أَقۡطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُواْ ٱلۡفِتۡنَةَ
لَأٓتَوۡهَا وَمَا تَلَبَّثُواْ بِهَآ إِلَّا يَسِيرٗا ١٤ وَلَقَدۡ كَانُواْ عَٰهَدُواْ
ٱللَّهَ مِن قَبۡلُ لَا يُوَلُّونَ ٱلۡأَدۡبَٰرَۚ وَكَانَ عَهۡدُ ٱللَّهِ مَسۡـُٔولٗا ١٥

7 Ва эй Паёмбар, ёд кун вақтеро, ки Мо аз паёмбарон ва махсусан аз ту ва аз Нӯҳ ва Иброҳим ва Мӯсо ва Исои писари Марям оиди ягона ибодати Аллоҳ (ч), парҳез аз ширк ва ба мардум расонидани пайғоми Аллоҳ (ч) паймони қатъӣ гирифтем. Ва аз онҳо дар бораи вафодорӣ ба ваъдаашон, ки рисолатҳои илоҳиро ба дигарон мерасонанд, паймони устувор гирифтем.[1]

8 Аллоҳ (ч) ин паймонро гирифт, то аз ростқавлии паёмбарон, ки бандагони содиқанд, бо мақсади изҳори шарофаташон ва саркӯбсозии кофирон бипурсад. Ва Аллоҳ (ч) барои кофирон дар қиёмат уқубати дардовари дӯзахро омода намудааст.

9 Эй мӯъминони пойбанди ҳукми шариат! Неъмати Аллоҳ (ч)-ро бар худ ба ёд биёред. Он гоҳ, ки лашкарҳои кофирон барои муқобили шумо ҷангидан бо ҷамъи бисёр ба Мадина омаданд ва мунофиқон бо яҳудиҳо ёриашон доданд. Пас Мо бар онҳо шамоли шадиди Сабо[2] ва лашкарҳои иборат аз фариштагонро, ки бо чашм онҳоро намедидед, фиристодем. Ин мададрасонӣ боиси ғолибияти Паёмбар (с) гардида, аз дасти кофирон коре наомад ва пушт бартофта, гурехтанд. Ва он чи анҷом медиҳед, Аллоҳ (ч) бар он Бино аст. Ҳеҷ чиз аз Ӯ пӯшида нест ва бар ҳар қас дар бадали амалаш ҷазои арзанда хоҳад дод.[3]

10 Вақте ки кофирон аз болои водӣ аз самти машриқ[4] ва аз поёни он аз самти мағриб[5] сӯи шумо омаданд ва он замон дидаҳо аз тамоми чиз ҷуз аз душман баргаштанд ва қалбҳо аз шиддати тарс ба ҳанҷараҳо расиданд ва шумо дар бораи Аллоҳ (ч) гумонҳои мухталиф мекардед. Баъзан ба пирӯзӣ умед мебастед ва баъзан ноумед мешудед.

11 Дар инҷо мӯъминон бо рӯбарӯ гаштани душвориҳои бисёр озмоиш шуданд ва аз шиддати ҳарос сахт ба изтироб афтоданд. Бо ин роҳ мӯъминони содиқ ва мунофиқон ошкор гардиданд.

12 Ва он вақт мунофиқон ва бандагони заифимон, ки дар қалби онҳо шубҳа вуҷуд дошт, мегуфтанд: “**Он чи Аллоҳ (ч) ва Расулаш ба мо аз пирӯзӣ ва қудратмандӣ дар замин ваъда додаанд, ҷуз сухани ботили беасос чизе нест.**”

13 Ва эй Паёмбар, он замонеро ёд кун, ки тоифае аз мунофиқон ба аҳли Мадина гуфтанд: “**Эй мардуми Ясриб (номи Мадина қабл аз зуҳури Ислом), дар атрофи Хандақ барои шумо ҷои истодан нест. Бинобар ин, ба хонаҳоятон баргардед.**” Ва гурӯҳи дигари онҳо бо даъвои он ки гӯё хонаҳояшон кушода буда, душман метавонад вориди он гардад, аз Паёмбар (с) иҷозат мегирифтанд, то ба манзилҳояшон баргарданд, ҳол он ки манзилҳояшон чунончи даъво доштанд, кушода набуд. Онҳо бо овардани ин баҳонаи дурӯғ ҷуз фирор аз майдон чизе намехостанд.

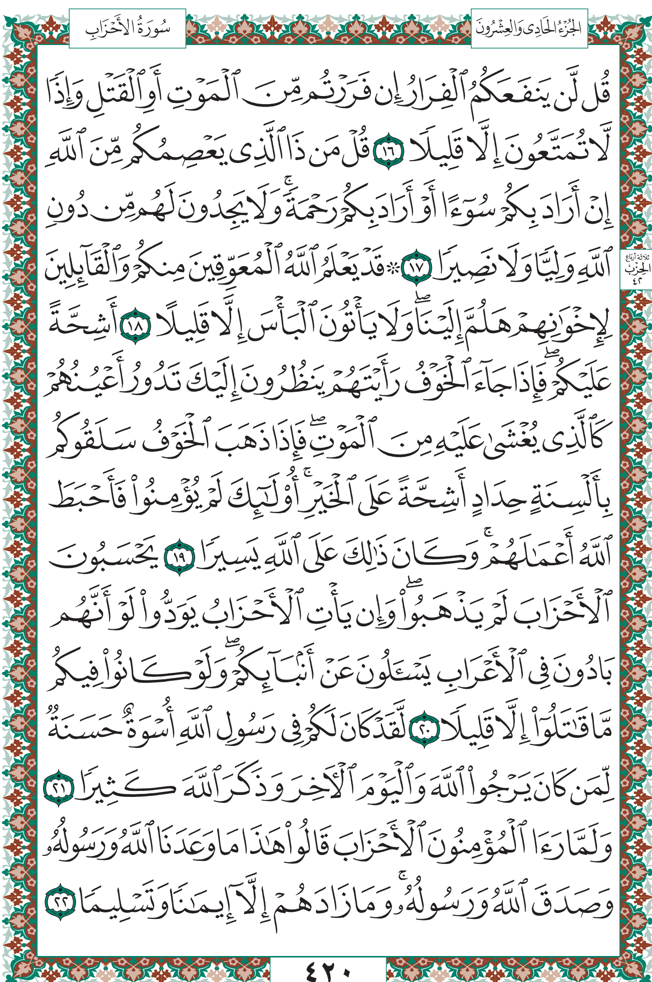
14 Ва агар душман аз ҳар гӯшаи Мадина ба хонаҳои[6] аҳли нифоқ ворид шавад ва аз онҳо талаб кунад, то ба куфр ва ширк баргарданд, бегумон онҳо ин хостаи душманро ба ҷо меоранд ва аз муртад шудан ва ба куфр баргаштан ҷуз замони андак худдорӣ нахоҳанд кард.

15 Ва ҳамоно ин мунофиқон баъд аз он ки аз ҷанги Уҳуд фирор карданд, аҳд доданд, ки агар Аллоҳ (ч) минбаъд онҳоро дар набарди дигар ҳозир созад, ҳатман алайҳи душманон меҷанганд ва аз майдони ҷанг фирор намекунанд, аммо ба аҳди худ вафо накарданд. Ва банда аз он чи бо Аллоҳ (ч) аҳд мебандад, пурсида хоҳад шуд.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Паёмбарони дар ибтидои ояти ин сафҳа ёдшуда дорои мақоми махсусанд;
2.Худо ҳангоми пеш омадани душворӣ бандагони мӯъминашро дастгирӣ мекунад;
3.Мунофиқон дар сахтӣ аз нусрати мӯъминон даст мекашанд.

1. Такроран омадани ҷумла барои тавсифи он аҳд бо васфи “**устувор**” аст, то азамати паймони гирифташуда баён гардад. (**Мутарҷим**)
2. Бодест, ки аз байни шарқ ва шимол мевазад. (**Мутарҷим**)
3. Ин ояти карима ба ғазваи “**Хандақ**” ишора мекунад, ки ба қавли роҷеҳ, дар моҳи Шавволи соли панҷуми ҳиҷрӣ мушрикони Қурайш бо қабилаи Ғатафон, яҳудиҳои Бани Назир ва Қурайза дар маҷмӯъ тақрибан дувоздаҳ ҳазор нафар барои ҷангидан бо мусалмонон ҷамъ шуданд. Дар ин набард Салмони Форсӣ (р) дар нокомии душманон саҳми сазовор гузошта аст. (**Мутарҷим**)
4. Аз самти машриқ қабилаҳои Ғатафон, Ҳавозин, Бани Қурайза омаданд. (**Мутарҷим**)
5. Аз самти мағриб Қурайш бо дигар ҳампаймонҳояшон омаданд. (**Мутарҷим**)
6. Қайди “**хонаҳо**” аз иловаҳои банда буда, аз тафсири Имом Байзовӣ (р) гирифта шуда аст. (**Мутарҷим**)

16 Эй Паёмбар, ба ин мунофиқон бигӯ: “**Агар аз набард барои тарс аз марг ё кушташавӣ гурезед, ҳеҷ гоҳ гурехтан ба шумо суд намебахшад. Зеро мӯҳлати ҳаёт дар тақдир муайян аст. Ва агар аз ҷанг фирор кунед ва мӯҳлати маргатон фаро нарасида бошад, пас дар дунё ба ҷуз замони андаки дар тақдиратон муқарраргардида баҳра намебаред.**”
17 Эй Паёмбар, ба мунофиқон бигӯ: “**Агар Аллоҳ (ч) дар ҳаққи шумо бадие ба монанди марг ва кушташавӣ бихоҳад ё дар ҳаққи шумо некие ба монанди солим мондан аз ҳар гуна зиён бихоҳад, чӣ касе метавонад шуморо аз он хостаи илоҳӣ муҳофизат кунад?! Ҳеҷ кас аз уҳдаи ин кор намебарояд.**” Ва мунофиқон барои хештан ғайри Аллоҳ (ч) корсоз ва ёваре намеёбанд, ки корҳояшонро корсозӣ кунад ва уқубати Парвардигорро аз онҳо дур гардонад.
18 Аллоҳ (ч) касонеро аз шумо, ки дигаронро аз ҷанг бо Паёмбар (с) боз медоранд ва ба бародаронашон мегӯянд: “**Назди мо биёед. Бо ҳамроҳи Муҳаммад дар ҷанг ширкат накунед, ки қатл мешавед.**” медонад. Ва ин мунофиқони дигаронро аз ҷанг боздоранда дар набард ҷуз замони андак ширкат намекунанд.
19 Эй мӯъминон, мунофиқон бо мол, ҷон ва муҳаббати хеш дар муносибат бо шумо зиёд бахиланд. Бо молашон ёриатон намекунанд, ҷонашонро аз он ки ҳамроҳатон зидди душман биҷанганд, ба хатар намегузоранд ва шуморо дӯст намедоранд. Пас эй Паёмбар, чун ҷанг оғоз гашта, тарси душман воқеъ шавад, онҳоро мебинӣ дар ҳоле ба сӯи ту назар мекунанд, ки чашмонашон аз тарсӯӣ мисли ду чашми шахси аз сахти сакароти марг дар ранҷу уқубат қарор дошта давр мезанад. Баъдан вақте тарс аз онҳо биравад ва ором шаванд, бо забонҳои тези хеш шуморо озор дода, вобаста ба моли ғанимат бисёр бахилӣ карда, онро ҳарисона меҷӯянд. Ин тоифаи соҳиби сифатҳои зикрёфта имони ҳақиқӣ наовარданд, пас Аллоҳ (ч) подоши амалҳояшонро ботил сохт. Ва ин ботил сохтани подоши амал бар Аллоҳ (ч) бисёр осон аст.
20 Ин мунофиқони тарсӯ гумон мекунанд, ки гурӯҳҳои бар зидди Паёмбар (с) ва мӯъминон ҷамъомада то мӯъминонро нобуд насозанд, ҳаргиз барнамегарданд. Ва агар ба фарзи мисол, ин ҷамоаҳои кофир бори дигар барои ҷангидан алайҳи мӯъминон биёянд, ин мунофиқон дӯст медоранд, ки берун аз Мадина ҳамроҳи бодиянишинҳо бошанд, аз онҷо дар бораатон бипурсанд, ки баъди ҷанг бо душман бо шумо чӣ ҳодиса рух дод? Ва эй мӯъминон, агар онҳо дар байни шумо мебуданд, ҳеҷ гоҳ ҷуз замони андак намеҷангиданд. Барои ҳамин, набояд ба онҳо таваҷҷӯҳ намоед ва аз адами ҳузурашон афсӯс хӯред.
21 Бешак, барои шумо дар он чи Паёмбар (с) гуфта ва он чи кардааст, намунаи нек аст. Паёмбар (с) ҷони худро дар хатар гузошта, бо шумо алайҳи душман дар ҷанг ширкат намуд. Модом ки Фиристодаи Парвардигор (с) чунин кардааст, пас читавр шумо ҷонатонро дареғ дониста, бахилӣ менамоед?! Танҳо касе пайрави Паёмбар (с) мешавад, ки ба подоши Аллоҳ (ч) ва рӯзи охират умед дошта, амал мекунад ва Аллоҳ (ч)-ро зиёд ба ёд меорад. Аммо касе, ки ба охират умед надорад ва Аллоҳ (ч)-ро зиёд ёд намекунад, пайрави Паёмбар (с) намешавад.
22 Ва замоне, ки мӯъминон гурӯҳҳои муқобилашон ҷамъомадаи душманро диданд, гуфтанд: “**Ин ҳамон озмоишу ранҷ ва расидан ба пирӯзиест, ки Аллоҳ (ч) ва Расулаш онро ба мо ваъда додаанд ва Аллоҳ (ч) ва Расулаш ба мо рост гуфтаанд. Чунки ваъдаи Аллоҳ (ч) ва Расулаш таҳаққуқ меёбад.**” Ва яқинан дидани гурӯҳҳои душман имон ва ба амри илоҳӣ таслим шудани мӯъминонро афзун сохт.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Мӯҳлати зиндагӣ дар дунё муайян аст. Ширкат дар набард бо душман ва фирор аз он умри шахсро зиёд ё кам намекунад;
2.Баргардонидани дигарон аз набарди душман одати ҳамешагии мунофиқон аст;
3.Паёмбар (с) бо гуфтор ва амалашон барои мӯъминон намунаи ибратанд;
4.Эътимод ва таслимшавӣ ба амри илоҳӣ аз сифатҳои мӯъминон аст.

مِّنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا۟ مَا عَٰهَدُوا۟ ٱللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُم مَّن
قَضَىٰ نَحْبَهُۥ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا۟ تَبْدِيلًا ٢٣ لِّيَجْزِىَ
ٱللَّهُ ٱلصَّٰدِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ ٱلْمُنَٰفِقِينَ إِن شَآءَ أَوْ
يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ٢٤ وَرَدَّ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا۟ خَيْرًا ۚ وَكَفَى ٱللَّهُ ٱلْمُؤْمِنِينَ
ٱلْقِتَالَ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ٢٥ وَأَنزَلَ ٱلَّذِينَ ظَٰهَرُوهُم مِّنْ
أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ مِن صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِى قُلُوبِهِمُ ٱلرُّعْبَ
فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ٢٦ وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ
وَدِيَٰرَهُمْ وَأَمْوَٰلَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطَـُٔوهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
شَىْءٍ قَدِيرًا ٢٧ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ قُل لِّأَزْوَٰجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ
ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ٢٨ وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ وَٱلدَّارَ
ٱلْءَاخِرَةَ فَإِنَّ ٱللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَٰتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ٢٩
يَٰنِسَآءَ ٱلنَّبِىِّ مَن يَأْتِ مِنكُنَّ بِفَٰحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَٰعَفْ
لَهَا ٱلْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرًا ٣٠

23 Аз мӯъминон мардоне ҳастанд, ки бо Аллоҳ (ч) дар он чи аҳд бастаанд, содиқ монда, ба аҳдашон, ки дар роҳи ҷиҳод аз худ устуворӣ ва сабр нишон медиҳанд, вафодорӣ намуданд. Пас баъзеи онҳо аз дунё гузаштанд ё дар роҳи Аллоҳ (ч) кушта шуданд ва баъзеи дигарашон дар интизори шаҳодатанд ва ин мӯъминони содиқ аҳди бо Аллоҳ (ч) бастаашонро дигаргун насохтанд, он гуна ки мунофиқон аҳдшиканӣ карданд,-

24 то Аллоҳ (ч) ба бандагони содиқи вафодор дар бадали садоқат ва вафодориашон подош диҳад ва мунофиқонро агар хоҳад, бо бидуни тавба дар куфр миронинданашон уқубат намояд ё бо додани тавфиқи бозгашт аз куфр тавбаи онҳоро қабул кунад. Ва Аллоҳ (ч) дар ҳаққи бандагони тавбакор бағоят Бахшандаи Меҳрубон аст.

25 Ва Аллоҳ (ч) куффори Қурайш, қабилаи Ғатафон ва гурӯҳҳои дигари душманро аз ҷанги **Хандақ** дар ҳолати хашм ва ғамгиниашон[1] баргардонд, зеро онҳо ба орзӯи хеш нарасиданд, ба он чи аз решакан сохтани мӯъминон мехостанд, ноил нашуданд. Ва Аллоҳ (ч) бо равон кардани боди Сабо ва фариштагон мӯъминонро аз набард бо кофирон бениёз гардонид. Ва Аллоҳ (ч) Нерӯманди Ғолиб аст. Ҳеҷ кас бо Аллоҳ (ч) қасди ҷангидан намекунад, магар он ки ҳатман мағлуб мегардад.

26 Ва Худо яҳудиҳоеро, ки дар ин набард ба кофирони аз қабоили гуногун ҷамъомада, ёрӣ доданд, аз қалъаҳояшон, ки дар он аз душман паноҳ мебурданд, фуруд овард ва дар қалбашон тарсро афканд. Шумо мӯъминон як гурӯҳи онҳоро мекуштед ва як гурӯҳи дигарашонро асир мегирифтед.

27 Ва Аллоҳ (ч) шуморо баъд аз ҳалокати ин яҳудиҳо молики зироатҳояшон[2] ва қалъаҳояшон ва маблағу чорвоҳояшон гардонид ва инчунин сарзамини Хайбарро, ки ҳанӯз дар он қадам нагузошта будед, вале анқариб қадам хоҳед гузошт, дар моликияти шумо қарор дод. Ин барои мӯъминон ваъда ва муждаи бузург аст. Ва Аллоҳ (ч) бар ҳар чиз Тавоно аст. Чизе Ӯро нотавон намегардонад.

28 Эй Паёмбар, ба ҳамсаронат, ки аз ту талаб доранд, то нафақаи онҳоро фарох гардонӣ, ҳол он ки ин имкониятро надорӣ, бигӯ: “**Агар шумо зиндагонии дунё ва зинати онро мехоста бошед, пас наздам биёед, то ба шумо он ҳадяеро,[3] ки ба занони талоқгардида дода мешавад, бидиҳам ва бо некӣ, бидуни расонидани зарар ва озор талоқатон дода, аз банди никоҳи хеш раҳоятон созам.**

29 **Ва агар шумо ризои Аллоҳ (ч) ва Расулаш ва дар охират ҷаннатро мехоста бошед, пас бар ин шароити маишӣ сабр кунед. Зеро Аллоҳ (ч) ба касоне аз шумо, ки бо сабр ва муошırати неки оиладорӣ некӯкоранд, бегумон аҷри азим омода намудааст.**”

30 Эй ҳамсарони Паёмбар, ҳар ки аз шумо гуноҳи ошкор анҷом диҳад, рӯзи қиёмат азобаш дучанд гардонида мешавад. Чунки ҷойгоҳи зани Паёмбар (с) аз дигар занон фарқ дорад ва ҳарими вай бояд пок нигоҳ дошта шавад. Ва ин дучанд гардонидани уқубат бар Аллоҳ (ч) бағоят осон аст.

Баъзе аз дарсу ибрати оятҳои зикргашта:

1.Дар ин оятҳо саҳобагони Паёмбар (с) аз сӯи Худо мавриди мадҳ қарор гирифтаанд ва ин аломати мақоми баланди онҳост;

2.Агар бандагон тақво кунанд, Худо ба онҳо аз ҷое ёрӣ мерасонад, ки дар гӯшаи хотирашон намегузашт;

3.Фарҷоми яҳудиҳои ғаддор, ки алайҳи мусалмонон ба қабоили ҷангҷӯи куффор кӯмак расониданд, ниҳоят бо бадӣ анҷомид;

4.Интихоби ризои Парвардигор, ризои Паёмбар (с) ва ҷаннат аз ҷониби ҳамсарони Он Ҳазрат (с) гувоҳи нерӯи имони онҳост.

1. Имом Насафӣ (р) дар тафсири хеш ибораи “بغيظهم”-ро аз нигоҳи қавоиди наҳвӣ ҳол гуфта аст. Бо мақсади тавзеҳи бештар дар тарҷума аз ин таҳлил истифода намудаем. (**Мутарҷим**)

2. Дар ояти карима вожаҳои “**арз**” ба маънои “**зироатҳо**”, “**диёр**” ба маънои “**қалъаҳо**” ва “**амвол**” ба маънои “**маблағ**” ва “**чорвоҳо**”-и яҳудиҳо аст, ки баъд аз худ онҳоро тарк карданд ва мӯъминон соҳибаш гаштанд. (**Мутарҷим**)

3. Ин масъала дар кутуби фиқҳ бо номи “**Мутъаи талоқ**” маъруф аст. (**Мутарҷим**)